

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach nauczycieli wędrownych w roku 1897:

Wysoki Sejmie!

W bieżącym roku dwom nauczycielom wędrownym wyznaczył Wydział krajowy nowe okręgi do pouczeń, a mianowicie polecił p. Górskiemu skierować działalność nauczycielską głównie w okolice cukrowni przeworskiej, do gmin, które bądź już zaczęły uprawiać buraki cukrowe, lub też posiadają warunki sprzyjające tej uprawie; p. Mieleckiemu wyznaczył zaś Wydział krajowy powiat Jaworowski, który ze względu na glebę przeważnie piaszczystą, wkładał na nauczyciela wędrownego obowiązek zapoznawania włościan przedewszystkiem z uprawą pewnych gatunków roślin pastewnych i przedplonów, wzbogacających rolę i podnoszących jej kulturę. Natomiast p. Wiśniewski i Traczewski nadal pozostali w tych samych okręgach co roku zeszłego, pierwszy z nich nauczając w powiatach bobrekim i przemysłańskim, drugi zaś w najbliższych okolicach miasta Lwowa.

Ważniejsze szczegóły odnoszące się do działalności nauczycieli wędrownych, podajemy, mówiąc o każdym z nich z osobna; na tem miejscu zaznaczyć musimy to jedno, że wszyscy nauczyciele wędrowni w tym roku, stosując się do polecenia Wydziału krajowego, nie poprzestawali w swej nauczycielskiej działalności wyłącznie tylko na teoretycznem nauczaniu, organizowaniu wykładów i pouczeń po wsiach, ale zakres swych czynności starali się rozszerzyć znacznie, występując w roli pośredników i doradców w wielu sprawach obchodzących bądź całe gminy lub pojedynczych ich członków. Okólnikiem z dnia 23 stycznia L. W. 4.966 wezwał Wydział krajowy nauczycieli wędrownych, aby nie ograniczając się tylko do urządzania wykładów i szerzenia słowem potrzebnych wiadomości rolniczych, starali się na przyszłość jak najczęściej występować w roli czynnych doradców ludności rolniczej w poszczególnych ważniejszych wypadkach, bez względu na to, czy ona dopomina się sama o taką pomoc, czy też zapobiegliwość nauczyciela potrafi wyszukać sposobność udzielenia pożądanej pomocy. Istnieje bowiem u nas kilka instytucyj, które każdej chwili gotowe są udzielić skutecznej pomocy naszemu stanowi rolnemu, jak: Towarzystwa rolnicze, komisye licencyonujące, stacye doświadczalne, kółka rolnicze itd.; wszelka dodatnia działalność tych instytucyj na tem polu, tem szerzej mogłaby wystąpić, gdyby im nie brakowało częstokroć tego naturalnego łącznika jaki istnieć powinien między rzeczywistością objawiającą się potrzebą, a nie wyzyskanymi jeszcze środkami pomocy. Nauczycielom wędrownym przypada w tych wypadkach wdzięczna rola pośredniczenia; poznając bowiem w czasie objazdów potrzeby gmin, łatwo mogą wska-

zywać z jednej strony interesowanym stronom właściwą drogę uzyskania pewnych dogodności, z drugiej zaś strony mogą o nich informować instytucje, których zadaniem jest właśnie udzielać rolnikom pomocy przy tego rodzaju usiłowaniu.

Zaznaczyć musimy, że nauczyciele wędrowni w tym roku wykazali już pewne dodatnie rezultaty takiej działalności; spodziewać się zaś należy, że z czasem będzie ona i obfitszą i wszechstronniej objąć potrafi potrzeby i interes u ludności rolniczej. Nie będziemy na tem miejscu wyliczać wypadków skutecznego pośrednictwa nauczycieli wędrownych między gminami a powyższymi instytucjami, wspomniemy tylko że za ich staraniem otrzymywały niektóre gminy rasowe rozplodniki z zarodowej chlewni, zakupywały doborowe nasiona do siewu i sprowadzały nawozy sztuczne, jak niemniej zaczęły korzystać z bezprocentowych pożyczek funduszu hodowlanego na zakupno buhajów gminnych i t. d.

Wreszcie zanotować musimy niemniej i ten fakt pocieszający, że włościanie, zwłaszcza w tych okolicach gdzie nauczyciel od dłuższego czasu przebywał i dał się ludności już poznać, niejednokrotnie dawali już dowody zaufania do niego, zwracając się bądź osobiście bądź listownie z prośbami o pomoc lub poradę w pewnych specjalnych wypadkach. Nauczyciele wędrowni dołączali do sprawozdań miesięcznych świadczące o takim zaufaniu liczne korespondencje, w których włościanie proszą o przyjazd nauczyciela do gminy, o zakupno nasion lub sprzedaż produktu, jaki mają do zbycia. Nie możemy przytem jednak pominąć i tej okoliczności, że nauczyciele wędrowni w przydzielonych okręgach nie spotykali często i na takie gminy, w których ludność wobec starań nauczyciela, okazywała się najzupełniej obojętną, a nawet trudno ją było zgromadzić na pouczenia.

Na podstawie sprawozdań miesięcznych nauczycieli wędrownych okazuje się, iż w ciągu roku urządzili oni 306 pouczeń, na które zgromadziło się ogółem około 10.000 słuchaczy. W aleg. I, dołączonym do niniejszego sprawozdania, podajemy spis tych miejscowości, w których odbyły się pouczenia i jakie sprawy gospodarskie były na nich poruszane. Ze spisu tego okazuje się iż w ciągu bieżącego roku urządził

Al. I.

	pouczeń	słuchaczy
p. Wiśniewski . . .	64	1.284
„ Gurski . . .	92	2.283
„ Mielecki . . .	77	2.403
„ Traczewski . . .	73	4.073
razem . . .	306	10.043

Przytem zauważyć musimy, a co już i w poprzednich sprawozdaniach było poruszane, że wprawdzie jest obowiązkiem nauczycieli wędrownych przez cały rok sprawować swoją działalność nauczycielską i objeżdżać gminy poruczone im, przecież w praktyce okres ten zmniejsza się znacznie do ośmiu a co najmniej dziewięciu miesięcy. Są miesiące zimowe i z nadejściem wiosny, gdzie nauczyciel wędrowny z powodu złych dróg i przykrych warunków klimatycznych na tydzień lub dłużej przerwać musi swoją działalność nauczycielską w powiecie. Wreszcie w porze letniej z powodu zbiorów i pilnych robót w polu, nie jest wstanie zebrać na pouczenia większej ilości słuchaczy, z konieczności zatem ograniczyć się musi do jednostek i udzielania wskazówek po obejściach gospodarskich i na polach. Pod tym względem bieżący rok był jeszcze mniej dogodnym dla nauki wędrownej niż inne lata. Z powodu wyborów i poprzedzającej je kilkutygodniowej agitacji wyborczej, nauczyciele wędrowni spotykali się w tym czasie z niemałymi trudnościami, pragnąc zebrać chętnych słuchaczy i pogadanki sprowadzić na temat kwestyj gospodarskich; co więcej nie było nawet wskazaniem, aby nauczyciele, którzy otrzymali nowe okręgi, nieznaną jeszcze ludności, rozpoczynali w tym czasie swoją działalność w tych powiatach. Później znowu nastąpiło kilka miesięcy słotnych, a skutkiem tego prace polne wymagały od strony ludności rolniczej więcej czasu. Wreszcie pod jesień, użalali się nauczyciele wędrowni w swoich sprawozdaniach, iż w tym roku zgromadzać ludność na pouczenia przychodzi im o wiele trudniej, gdyż z powodu powszechnej klęski nieurodzaju, niedostatek wśród ludności jest tak wielki, że poszukiwanie za zarobkiem musi być głównym jej zadaniem. Z tych powodów znacznie mniej jest takich, którzy pozostają w gminach lub, mają kilka godzin wolnego czasu w dzień powszedni, ażeby

mogli z pouczeń nauczyciela wędrownego korzystać. W tych warunkach wykazana liczba 306 pouczeń, urządzonych w tym roku przez nauczycieli wędrownych, jakkolwiek sama przez się o dodatnim rezultacie nauki wędrownej jeszcze nie mówi — wskazuje przecież o dostatecznej ruchliwości nauczycieli i odpowiedniem wyzyskaniu czasu przez nich

Z funduszu, jaki Wysoki Sejm przeznaczył w kwocie 600 zł., na środki demonstracyjne przy wędrownej nauce rolnictwa, rozdzieliliśmy dotychczas 552 złr. 44 ct. A mianowicie otrzymali z niego nauczyciele: p. Wiśniewski i Mielecki po 80 zł., zaś p. Traczewski 392 zł. 44 ct. W wyższej kwocie jaką otrzymał ten ostatni nauczyciel, znajduje się przeszło 250 zł. zwrócone na rachunek szkół krajowych w Czernichowie i Tarnowie za dostarczone szczyepy dla powiatu lwowskiego, które rozdzielili w kilku gminach p. Traczewski. Oprócz tego, tenże sam nauczyciel zakupił za kwotę 140 zł. nasion, różnych gatunków warzyw i roślin ogrodowych dla gospodarzy pod lwowskich, trudniących się tą uprawą ogrodową. P. Wiśniewski kwotę, którą otrzymał do dyspozycji, zużył na zakupno nasienia lnu rygskiego, sprowadzonego przez komitet Tow. gospodarskiego, jak niemniej i odpowiednie ilości sztucznych nawozów, potrzebnych do prób, jakie przeprowadzał w gospodarstwach włościańskich. P. Gurski otrzymał również kwotę 80 zł. z pozostałego kredytu w tej rubr. z r. 1896, za którą zakupił siewnik do buraków „Planet junior“, kilka ręcznych narzędzi służących do uprawy tego produktu, jak niemniej i mniejsze ilości kainitu i saletry chilijskiej. Siewnik oddawał już w bieżącym roku usługę mniejszym plantatorom w kilku gminach. Wreszcie p. Mielecki zużył udzieloną mu kwotę 80 zł. głównie na zakupno doborowego nasienia łubinu i kainitu dla kilkunastu gmin w powiecie jaworowskim.

Przystępujemy teraz do szczegółowego omówienia działalności czterech krajowych nauczycieli wędrownych, notując tylko fakta ważniejsze i usiłowania wyróżniające się w sposobie i w kierunku ich pracy

1. Nauczyciel wędrowny p. Seweryn Wiśniewski. W niektórych gminach, zwłaszcza pow. bobreckiego, produkcya nierogacizny jest najgłówniejszem źródłem dochodu uboższych warstw ludności rolniczej, z którego ona zaspakaja podatki, spłaca długi i kupuje odzież. W tych gminach zwracał też p. Wiśniewski przy każdej sposobności baczniejszą uwagę na racjonalniejszy chów nierogacizny. Przy wyborze rozplodników hodowcy tamtejsi są za mało przezorni, najmniejszych nie czyniąc starań w kierunku udoskonalenia rasy. Dla tego też p. Wiśniewski przy pogadankach i demonstracjach nie jednokrotnie zachęcał miejscową ludność do wyboru lepszych rozplodników. tem bardziej, że Towarzystwo gospodarskie, uznając ważność podniesienia tej produkcyi w pow. bobreckim, zaprowadziło chlewnię zarodową w Bortnikach u p. Niwickiego, skąd mogą włościanie pobierać rasowe prosięta, płacąc za odssaną sztukę po 10 złr.

Niemniej ważnem dla miejscowych producentów byłoby unormowanie stosunków handlowych w powiecie; pomijając zmonopolizowanie handlu nierogacizną w ręku jednego handlarza engrosisty, również nie korzystnym dla producentów jest zwyczaj sprzedawania sztuk na oko a nie na wagę; dla tego też wędrowny nauczyciel, poczynił u odpowiednich władz starania, aby na miejscach targowych były zaprowadzone wagi dla nierogacizny.

Okolice nadniestrzańskie powiatu bobreckiego i południowa część pow. przemysłańskiego, przedewszystkiem gminy: Podniestrzany, Mikołajów, Dzwinoród, Podhodyszczce, Wołków, Lipowce i inne, zajmują się produkcją lnu na większą skalę. Włościanie miejscowi używają przecież prawie wyłącznie do siewu zwykłego nasienia i to nie najlepszego gatunku.

P. Wiśniewski z funduszków jakie otrzymał od Wydziału krajowego na cele demonstracyjne, zakupił przez komitet Towarzystwa gospodarskiego nasienie lnu rygskiego i rozdzielił je w ośmiu gminach między kilkudziesięciu plantatorów. Za jego również staraniem wysłany zostanie na koszt funduszu krajowego jeden syn włościanina z Podniestrzan, do krajowej szkoły tkackiej w Krośnie, o co się już zeszłego roku gmina tamtejsza dopominała.

Z ramienia Towarzystwa gospodarskiego, podobnie jak lat zeszłych, i w porze letniej b. roku, objeżdżał również powyższe gminy produkujące len i konopie p. Jan Górski, kierownik krajowej szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku i miał w nich szereg pouczeń i demonstracji.

Usiłowania nauczyciela wędrownego w kierunku podniesienia hodowli bydła w obu powiatach, osiągnęły na razie przynajmniej ten dobry skutek, że kilka gmin poczyniło już starania w celu zakupu licencyonowanych buajów gminnych jak n. p. Czartorya. Dotychczas bowiem gminy tak pow. bobreckiego jako też i przemysłańskiego nie korzystały z pomocy funduszu hodowlanego i nie starały się nawet o uzyskanie pożyczek bezprocentowych na zakupno buhajów. To bierne zachowanie się ludności rolniczej, w sprawie tak ważnej dla niej, tłumaczy p. Wiśniewski jeszcze nie należytem pojęciem o doniosłości tego przedsięwzięcia, trudnością znalezienia gospodarzy w gminie, którzyby chcieli na własne ryzyko utrzymywać buhaje, a wreszcie i niemożebnością całorocznego utrzymania buhaja w dobrym stanie wyłącznie z opłat pobieranych za pokrycie krów. Przy pouczeniach i demonstracjach z dziedziny chowu bydła, p. Wiśniewski udzielał zarazem porad i wskazówek weterynaryjnych, w której to gałęzi nauczyciel jest specjalnie obznajmiony, a w ludności, jak się przekonał, zawsz znajduje najchętniejszych słuchaczy ilekroć razy poruszał ten przedmiot.

Z racjonalniejszym chowem bydła stoi w ścisłym związku uprawa roślin pastewnych, dla tego też p. Wiśniewski we wszystkich tych okolicach, gdzie znalazł warunki hodowlane bardziej sprzyjające i ludność chętniej oddającą się tej produkcji zwierzęcej, tam wszędzie w pouczeniach swoich zwracał baczniejszą uwagę hodowców na rozszerzenie uprawy roślin pastewnych, a zwłaszcza konieczyń, buraków pastewnych i końskiego zębu. Nie jest jednak tak łatwym zadaniem nakłonić włościanina naszego, ażeby część swoich gruntów obsiewanych dotychczas zbożami, przeznaczył pod uprawę roślin pastewnych. W takich warunkach, z którymi się liczyć należy, ma zatem wszelką rację bytu roślina pastewna, siana jako poplon, nie umniejszająca więc gospodarzowi produkcji ziarna. P. Wiśniewski skonstatował też, że tamtejsi mniejsi relnicy z wielkiem upodobaniem zabrali się do uprawy sporku, którą im nauczyciel zalecił i ze zbiorów jego byli zadowoleni w tym roku. Nauczyciel wędrowny rozdał między kilkudziesięciu włościan pewną ilość doborowego nasienia sporku olbrzymiego.

Z używaniem nawozów sztucznych w obrębie gospodarstw włościańskich spotykamy się coraz częściej w kraju naszym; w kilku zachodnich powiatach, szczególnie w pow. bialskim, wadowickim i myślenickim rozszerzyło się ono już na większą skalę. P. Wiśniewski na pierwsze próby używania sztucznych nawozów napotkał także i w powiatach bobreckim i przemysłańskim. Jeżeli jednak nauczyciel wędrowny zachęca ludność do zakupu tak kosztownych środków nawozowych, to powinien to czynić przynajmniej z taką ostrożnością, z jaką postępuje sobie p. Wiśniewski wprowadzając użycie sztucznych nawozów do powiatów powierzonych jego staraniom nauczycielskim. A nawet należałoby może jeszcze iść dalej w tej przeczności, wyłączając nawet z próbnych doświadczeń nawozy azotowe, jako najkosztowniejsze i potrzebujące już bystrzejszego oka umiejętnego gospodarza. P. Wiśniewski, przekonawszy się, że ludność w pow. bobreckim zaczyna się dopytywać o nawozy sztuczne a nawet że je już sprowadza do swoich gospodarstw, postanowił na początek zaprowadzić w powiecie kilka pól doświadczalnych, pragnąc się przekonać o skuteczności działania najważniejszych przynajmniej nawozów, odnośnie do miejscowych warunków. W tym celu założył nauczyciel pięć pól doświadczalnych, a mianowicie w Bóbrece u właściciela realności Wondraczka, w Suchodole u leśniczego Kesserlinga, w Olchowcu u miejscowego gr. kat. proboszcza, w Wołoszczyźnie u nauczyciela Humla i w Czartoryi u wójta Kuki. Doświadczenia przeprowadzane są na kawałkach w obszarze $\frac{1}{5}$ hektara, głównie z kaimitem i mączką Thomasa.

Z działalności p. Wiśniewskiego zanotować nam jeszcze wypada starania jego w kierunku szerzenia sadownictwa w obu powiatach. Oprócz wskazówek udzielanych przy sposobności zwiedzania sadów, lub podczas pouczeń w miejscowościach, gdzie ludność więcej się zajmuje pielęgnowaniem drzew owocowych; p. Wiśniewski poczynił już pierwsze kroki w zamiarze założenia w pow. bobreckim szkółki drzew owocowych. Mianowicie zniósł się z nauczycielem ludowym w Wołoszczyźnie p. Humlem, który ma do swojego użytku 9 morgów ogrodu szkolnego i z sadownictwem jest dostatecznie obznajmiony, czyby nie zechciał przy miejscowej szkole założyć szkółki drzew owocowych dla bobreckiego powiatu. P. Humel okazał gotowość założenia szkółki i obowiązał się dostarczać rocznie do 1000 szczepów dla włościan okolicznych, z czego 600 dostarczałby bezpłatnie, gdyby mu Wydział powiatowy przyzna

roczną subwecyę w kwocie 100 złr. na kosztą założenia i prowadzenia tej szkółki. Powstanie zatem szkółki zależy tylko od przyznania tego skromnego zasiłku.

2. Nauczyciel wędrowny p. Bolesław Gurski. W ubiegłych latach p. Gurski miał poruczone (o wędrowną naukę) powiaty: Mościska, Przemyśl i Jarosław; w obecnym zaś roku, w myśl opinii wyrażonej przez komisję gospodarstwa krajowego, poleciliśmy temuż nauczycielowi, całą jego działalność nauczycielską skierować w okolice cukrowni przeworskiej, do kilkumilowego pasu ziemi położonego głównie w granicach politycznych powiatów; Łańcut i Jarosław, gdzie bądź uprawa buraków cukrowych już weszła w użycie, lub też gdzie są wszelkie warunki na miejscu sprzyjające tej uprawie. Wiedząc, że plantacya buraków cukrowych w okolicach tamtejszych, wśód drobnej własności rolnej mało się rozszerza, pomimo kilkuletniej już kampanii cukrownianej, poleciliśmy p. Gurskiemu zbadać na wstępie przyczyny, które ludność włościańską zniechęcają, do uprawy tego produktu. Zwróciliśmy przytem jego uwagę, że podobno jednym z główniejszych powodów tego stanu rzeczy ma być, stosunkowo za wysoko stawiane żądania przez fabrykę, przy zawieraniu kontraktów z mniejszymi właścicielami, co do obszaru parcel przeznaczonych pod uprawę buraka cukrowego; uwzględnivszy zwłaszcza daleko idące rozdrobnienie ich gruntów i słabe siły pociągowe znajdujące się w tych gospodarstwach. Poleciliśmy zatem p. Gurskiemu, aby w takim razie w pierwszym rzędzie zwrócił się do zarządu fabryki przeworskiej z przedstawieniem, czyby ona nie była skłonna w dobrze zrozumianym własnym interesie, zredukować wymagań swoich co do minimalnego obszaru uprawy buraka cukrowego w obrębie gospodarstw włościańskich. Gdyby zaś cukrownia żądaniu temu z jakichkolwiek bądź powodów nie mogła zadość uczynić, czyby nie było wówczas wskazaniem zwrócić starania w tym kierunku, aby drobni plantatorzy przez wzajemne łączenie się w grupy byli zdolni stawać w obec fabryki jako kontraktanci.

P. Gurski objechawszy w ciągu roku prawie wszystkie gminy, w których bądź już obecnie niektórzy gospodarze uprawiają buraki cukrowe, lub te, w których warunki i położenie samo wskazywały, że uprawa tej rośliny mogłaby się z czasem w nich rozwinąć, przedkładał nam następnie w swoich sprawozdaniach miesięcznych spostrzeżenia swoje i starania z których najważniejsze tutaj podajemy.

Zanim p. Gurski rozpoczął swą działalność w okolicach cukrowni przeworskiej, wygotował sobie na podstawie wskazówek Wydziałów powiatowych i osób znających miejscowe warunki spis tych wszystkich gmin, w których uprawa buraków cukrowych byłaby wskazana i dla gospodarstw włościańskich pożyteczną. Tymczasem objechawszy te gminy, p. Gurski przekonał się na miejscu, że w wielu z nich o korzyściach z uprawy buraków cukrowych nie można na razie mówić, gdyż albo są do fabryki znacznie oddalone i komunikacyę mają utrudnioną, lub też posiadają glebę nie nadającą się pod uprawę buraczaną, a przytem środki do podniesienia tej kultury zbyt słabe. Zaledwie połowę z tych gmin uważać należy za dostatecznie przygotowane i posiadające odpowiednie warunki do podejmowania uprawy buraka cukrowego na szerszą skalę.

Co do obszaru zajętego pod uprawę buraków dla cukrowni przeworskiej p. Gurski nie był w stanie zebrać dokładnych dat. Dyrekcyja fabryki podała mu wprawdzie ogólny obszar zajęty pod tę kulturę w obrębie mniejszej własności, skontraktowany na bieżącą kampanię w sumie 400 morgów, jednakże jak się nauczyciel podczas swych objazdżek przekonał, obszar ten był za wysoko podany i obejmował gminy, które w tym roku zupełnie nie uprawiały buraków cukrowych jak n. p. Pawłosiów, Piwodę, Muninę, Markowę i inne. W ogóle p. Gurski skonstatował, że w obu powiatkach nie może być mowy o rozszerzaniu się uprawy buraków, ale raczej dostrzegając się daje pewną cbnizka i to zarówno na obszarach dworskich jak i po gminach. W tych ostatnich przybivają wprawdzie nowi plantatorzy w miejscowościach w których dotychczas uprawy tej rośliny nie próbowano, jednakże odpadają jednocześnie inne gminy, gdzie włościanie po jednorazowej próbie, zniechęceni rezultatem mniej korzystnym dla nich, wycofowują się od uprawy. Do zawierania stałych kontraktów trudno dają się nakłonić, raczej wolą choćby po niższej cenie sprzedawać produkt gotowy. Jeżeli podejmują się uprawy, to tylko na próbę — większość nie widzi w niej interesu dla siebie a nawet dla podniesienia swoich gospodarstw.

Składają się na to różne powody, między innymi niezadowolenie, iż fabryka płaci drobnym plantatorom o 10 cutów mniej na cetnarze niż większym obszarom, przytem rezultat ze zbiorów mają oni wcale niezadowalniający, w przecięciu 60—80

100 ctn. m. najwyżej 140—150. P. Gurski cytuje jeden tylko przykład, wójta w Dębowie który w zaszłym roku zebrał 200 ctn. Niekorzystne rezultaty ze zbiorów buraków cukrowych, jakkolwiek usprawiedliwione być mogą niedostateczną uprawą roli i słabym nawożeniem, zniechęcają przecież włościan, którzy przy tej samej uprawie a nawet mniej forsownej zbierają po 100—120 korcy ziemniaków. Najkorzystniej jednak przedstawia się im uprawa buraka cukrowego w porównaniu do buraka pastewnego — który w tych okolicach a przedewszystkiem w pobliżu Przeworska z zamięłowaniem uprawiają mając dość liczny inwentarz, bydło wcale piękne i dobrze utrzymywane. Buraka pastewnego zbierają znacznie więcej, w dwójnasób tyle, bo do 250 ctn. m. a za cetnar w tych okolicach płaćą po 1 złr. do 1.20 ctn. Wprawdzie dostawca buraków do cukrowni otrzymuje wyłóczony buraczane, jednakże te odpadki przedstawiają wartość tylko dla miejscowości położonych w najbliższej okolicy Przeworska.

Chcąc ile możności między drobniejszymi właścicielami rozpowszechnić uprawę buraków cukrowych starał się p. Gurski zachęcić ich do zawierania stałych kontraktów w czem dyrektor cukrowni z całą uprzejmością przyszedł mu w pomoc, zgodził się na żądane ustępstwa i przyrzekł, że na przyszłość cukrownia gotową będzie zawierać kontrakty nawet na pół morgowe plantacye.

Podczas objazdzek swoich po gminach w których pojedyncze gospodarze uprawiają buraki cukrowe, przekonał się nauczyciel wędrowny, że sposób dotychczasowej uprawy buraków wszędzie prawie pozostawia wiele do życzenia, i nic dziwnego, że skutkiem tego, rezultaty ze zbiorów okazują się nie korzystne. Ogólnym błędem jest za płytka orka i za słabe nawożenie pól przeznaczonych pod uprawę rośliny, posiadającej w tym względzie dość znaczne wymagania. Płytką orkę nie wszędzie nawet w tych okolicach usprawiedliwić by można brakiem odpowiedniej siły pociągowej, przeciwnie w łańcuckim powiecie, gdzie w ogóle gospodarze są zamożniejsi, grunta mają mniej rozdrobione, posiadają inwentarz wcale dobry i należycie utrzymany, tutaj jedynym powodem płytkiej orki jest przyzwyczajenie do niej i niedostateczna kultura roli. Wreszcie może nawet jedną z najważniejszych przyczyn nie udawania się buraków cukrowych jest nieodpowiedni wybór miejsca, który już z góry nie pozwala się spodziewać nawet średniego plonu.

P. Gurski spotykał w czasie swoich objazdzek plantacye buraków cukrowych na żytniskach które poprzednio wydały plon b. średni. Nie można się dziwić, że włościanie po takich nie udanych próbach, zrażają się do uprawy tego produktu i nie tylko sami zaprzestają nadal uprawy, ale przykładem swoim odstraszą innych sąsiadów w gminie od podjęcia kultury buraczanej. P. Gurski twierdzi, że dzisiaj o wiele łatwiej jest nakłonić włościan do uprawy buraka cukrowego w takiej gminie, gdzie żaden z gospodarzy nie próbował jeszcze sadzenia ich, aniżeli w tej, gdzie się już poprzednio znachodzili odważniejsi plantatorzy.

Wobec takich warunków nauczyciel wędrowny znalazł się w trudnem położeniu, z jednej strony przyszło mu bowiem zwalczać przesady i uprzedzenia, bądź co bądź oparte na pewnych podstawach, z drugiej strony do pewnego stopnia zachęcać ludność i pouczać ją o racjonalniejszej uprawie tego produktu, który z czasem mógłby się stać dzwignią do podniesienia ich gospodarstw. Usiłowania nauczyciela wędrownego mogą tylko z wolna zmierzać do tego celu, poprzeczając go musi skrzętna przygotowawcza praca w kierunku udoskonalenia uprawy roli, jej silniejszego nawożenia i w ogóle podnoszenia jej do wyższej kultury jakiej burak cukrowy wymaga. Wydział krajowy nie może też żądać od p. Gurskiego, ażeby owoce jego usiłowań wystąpiły, na jaw już w krótkim przeciągu czasu i uwydatniły się szybkim wzroście obszaru zajętego pod uprawą buraków cukrowych w tych powiatach — co więcej forsowanie jej w tych warunkach przez nauczyciela wędrownego nie byłoby nawet wskazaniem, chociażby tylko z tego jednego powodu, że łatwo mogłaby wówczas taka działalność jego spotkać się z zarzutem miejscowej ludności, iż czyni to w interesie fabryki a nie na ich korzyść.

To też p. Gurski w pierwszym roku swego pobytu w tych stronach, trzymał się tej metody przy postępowaniu i zdaje się, że mu się udało na wstępie zjednać sobie zaufanie w gminach, tembardziej, skoro ludność widziała skuteczne zabiegi nauczyciela z zarządkiem fabryki podjęte w jej interesie. P. Gurski zaś, z dotychczasowego pobytu w tych stronach nabrał tego przekonania, że praca jego nie będzie bezowocną, gdyż w miejscowym ludzie, zwłaszcza w powiecie łańcuckim, znalazł

materyał daleko podatniejszy dla nauki wędrownej, ó wiele chętniejszych i inteligentniejszych słuchaczy, aniżeli tych, z jakimi miał poprzednio do czynienia w pow. mościskim, a nawet przemyskim.

Szerząc przedewszystkiem wiadomości o wyborze, przygotowaniu i nawożeniu ziemi pod uprawę buraków cukrowych, nauczyciel wędrowny nie ograniczył się jednakże w swych czynnościach nauczycielskich wyłącznie do tego przedmiotu tylko, ale nie mniej udzielał i po tych samych gminach wskazówek odnoszących się do innych upraw zwłaszcza roślin pastewnych i poruszał w pouczeniach swoich i demonstracjach kwestye odnoszące się do innych gałęzi gospodarstwa jak kultura łąk i lepsze użytkowywanie pastwisk.

III. Nauczyciel wędrowny p. Karol Mielecki. W nowo przydzielonym okręgu jaworowskim sprawował w tym roku p. Mielecki swoje czynności nauczycielskie zaledwie przez kilka miesięcy, począwszy od drugiej połowy kwietnia. Z początkiem roku bieżącego poleciliśmy bowiem p. Mieleckiemu pozostać w dawnym okręgu kamioneckim, gdzie go ludność miejscowa od szeregu lat znała, a rozpocząć objazdy po gminach powiatu jaworowskiego dopiero z chwilą, aż się umysły ludności, podniecone ruchem przedwyborczym, uspokoją i przyjaźniejsze warunki dla nauki wędrownej nastaną. W sierpniu zmuszeni byliśmy polecić p. Mieleckiemu udać się na przeciąg jednego miesiąca do krajowej niższej szkoły rolniczej w Bereźnicy, celem pełnienia w zastępstwie obowiązków nauczyciela do nauk elementarnych.

Powiat jaworowski pod względem jakości gleby przedstawia wielką różnorodność. Co się tyczy mechanicznego składu ziemi wszędzie tu przeważa piasek; w każdej niemal gminie obok średnio dobrych gliniasto piaszczystych gruntów znajdują się więcej piaszczyste, a nawet liche piaski. Natomiast co do fizykalnych własności gleby panują w całym powiecie jedne i te same warunki, mianowicie wszędzie, dostrzedz się daje w mniejszym lub większym stopniu nadmierna wilgoć spowodowana nieprzepuszczalnością podglebia.

Dlatego też niema gminy w powiecie, gdzie by nie było wskazaniem odwodnienie gruntów, chociażby tylko przy użyciu najzwyczajszego sposobu, jakim jest kopanie rowów.

P. Mielecki zaraz przy pierwszej bytności swojej w tamtejszych gminach zwracał uwagę gospodarzy na konieczność przeprowadzania tych robót melioracyjnych, jeźliby z gospodarstw swoich pragnęli uzyskać lepsze plony, niż to miało miejsce dotychczas. Włościanie tem bardziej okazywali skłonność, a nawet tu i ówdzie zastoso- wywali się do wskazówek udzielanych im przez nauczyciela, gdyż w b. roku skutkiem niekorzystnych warunków atmosferycznych, potrzeba takich melioracji występowała tem dobitniej. Niemniej nauczyciel wędrowny w gminach gdzie pola i łąki skutkiem nadmiernej wilgoci znalazł zakwaszone, doradzał włościanom meliorowanie ich przy pomocy nawożenia wapnem, które zdolne jest neutralizować nadmiar kwasów humusowych w ziemi.

Ze względu na rodzaj gleby przeważnie piaszczystej w całym powiecie, p. Mielecki miał tutaj za główne zadanie wprowadzania do gospodarstw wiejskich uprawy roślin specjalnie nadających się do właściwości gleby tamtejszej. Zachęcał też i po uczał gospodarzy o potrzebie i korzyściach, uprawiania łubinu, co mu przychodziło tem łatwiej, że po gminach spotykał już włościan, którzy tę roślinę zaczęli uprawiać, a przekonawszy się o jej użyteczności, byli najgorętszymi poplecznikami nauczyciela przy usiłowaniu jego. Szczególniej w okręgu sądowym krakowieckim, gdzie jeszcze większe przestrzenie zajmują grunta o przeważnym składzie piasku, uprawa łubinu jakkolwiek coraz bardziej się rozszerza, pozostawia jeszcze nauczycielowi wędrownemu szerokie pole do działania w tym kierunku.

Bynajmniejprzecie nie było wskazaniem nauczycielowi ograniczyć się w pow. jaworowskim wyłącznie co do rozszerzania kultury tej jednej tylko rośliny wzbogacającej glebę, przeciwnie, różnorodność gruntów, o jakiej poprzednio wspomnieliśmy, wymagała częstokroć w jednej i tej samej gminie zalecania uprawy konieczny buraków pastewnych, końskiego zębu i seradelli, która to ostatnia roślina jest mało znaną w powiecie, choć próby robione po obszarach dworskich wypadły pomyślnie.

Niemniej i w tym powiecie ludność rolnicza zaczyna coraz częściej używać sztucznych nawozów, przedewszystkiem naturalnie kainitu, jakkolwiek i z mączką kostną i mączką Thomasa nie rzadko już można się spotkać po gminach. Nauczyciel

wędrowni natrafiając na takie usiłowania w gminach, gdzie jednocześnie dostrzedz można było złe obchodzenie się z obornikiem, słusznie wytykał tę niewłaściwość, przedstawiając gospodarzom, że dobrego nawozu stajennego żaden sztuczny nawóz zastąpić nie potrafi.

Niemal w każdej wiosce p. Mielecki miał sposobność pouczać miejscową ludność o niewłaściwym obchodzeniu się z łąkami, gdyż wszędzie panuje w tych okolicach zakorzeniony zwyczaj, że zaraz z wiosną zaledwie trawa cokolwiek podrośnie gospodarze wypędzają na ruń cały swój inwentarz, tak że zatratowane w ten sposób łąki nie przynoszą na pokos żadnego pożytku.

Nauczyciel urządzając pouczenia swoje po wioskach pow. jaworskiego, z przyjemnością zauważył nie tylko ten szczegół, że ludność i chętniej i liczniej się gromadzi na pouczenia takie, jak w innych powiatach gdzie był poprzednio, ale niemniej że biorą w nich liczny udział także kobiety, gospodynie wiejskie. Dlatego też niemal przy każdym zebraniu zmuszony był poruszać i sprawy dotyczące gospodarstwa domowego, obchodzące żywiej to grono słuchaczy jak n. p. o nabiale i obchodzeniu się z nim, dojeniu krów, hodowli drobiu i t. d.

W maju odbyła się w Jaworowie przeglądowa wystawa bydła urządzona staraniem nie dawno zawiązanego Oddziału Towarzystwa gospodarskiego. Korzystając z tej sposobności p. Mielecki objeżdżając gminy zachęcał włościan do brania udziału w niej, obchodził przytem lepsze obory, wybierał sztuki kwalifikujące się do wystawy i udzielał przytem wskazówek dotyczących racjonalniejszego chowu bydła.

Ponieważ włościanie miejscowi oddający się w tym powiecie dosyć hodowaniu trzody chlewnej uskarżali się na brak knurów poprawniejszej rasy, przeto nauczyciel wędrowny zwrócił się do prezesa tamtejszego Oddziału Tow. gospodarskiego z prośbą, aby tej potrzebie zechciało Towarzystwo odpowiednio zarządzić, co też się rzeczywiście stało, gdyż gminy powiatu jaworowskiego w niedługim czasie otrzymały z tego źródła dziesięć knurów rasowych do użytku. P. Mielecki doprowadził do skutku i drugą sprawę, również pożyteczną dla ludności rolniczej tamtejszego powiatu a mianowicie urządzenie sklepiku narzędzi rolniczych w Jaworowie przez Oddział Tow. gospodarskiego. Potrzeba takich sklepików sprzedających włościanom, dobre i nie drogie zwykłe narzędzia rolnicze, a przede wszystkim siewczarnie, oddawna daje się odczuwać, gdyż nie sumienni ajenci i handlarze wyzyskują ludność na cenie i na jakości towaru. W tym celu p. Mielecki wszedł w rokowanie z fabryką Umratha i Spółki w Bubnie, która przyrzekła za gwarancją Rady powiatowej, dać pewną ilość zażądanych narzędzi w komis Oddziałowi, dając przytem opust 20% z ceny katalogowej. Również i skład nasion Kauczyńskiego i Wolńskiego we Lwowie obowiązał się dostarczać potrzebnych nasion dla sklepiku z opustem 10—15%.

Nakoniec p. Mielecki w sprawozdaniach swoich miesięcznych nie jednokrotnie wyraża zdanie, że jeżeli w tak krótkim przeciągu czasu w nieznanym powiecie potrafił już coś dodatniego dla ludności rolniczej zdziałać, to głównie w tym zasługa Wydziału pow. i Oddziału Towarzystwa, które usiłowania jego wspierały na każdym kroku. Poparciu z tej strony zawdzięcza nauczyciel, że ludność w gminach po kilku miesięcznym zaledwie pobycie w tych stronach, odnosiła się do niego z zaufaniem, gromadziła się chętniej i liczniej jak przypuszczał — sądzi zatem, że i z wskazówek udzielanych nie mało korzystać będzie.

IV. Nauczyciel wędrowny p. Witołd Traczewski. Jak już wspomnieliśmy poprzednio p. Traczewski otrzymał od Wydziału krajowego najznaczniejszy zasiłek na środki demonstracyjne przy nauce wędrownej, głównie w drzewkach owocowych pochodzących z ogrodów szkolnych w Czernichowie i Tarnowie, celem rozdania ich między włościan powiatu lwowskiego, gdzie sadownictwo zaczyna się powoli podnosić: Kilkaset sztuk szlachetnych szczepów rozdał w ten sposób nauczyciel w gminach. Borki janowskie, dominikańskie, Malechów i Ceperów, udzielając przy tej sposobności wskazówki odnoszące się do pielęgnowania drzew owocowych i obchodzenia się z młodym szczepem. Niemniej otrzymał p. Traczewski, skutkiem naszego polecenia znacznie większą ilość zrazów owocowych z tychże samych zakładów, które bądź osobiście porozdawał lub je porozysłał. Z zasiłku zaś otrzymanego w gotówce zakupił nauczyciel nasiona celniejszych płodów ogrodowych jak niemniej i kilka korey lnu ryckiego i rozdał je w kilkunastu gminach pod Lwowem.

Oprócz szerzenia najgłówniejszych wiadomości mających związek z sadownictwem i ogrodnictwem, pouczał p. Traczewski włościan w Ceperowie pszczelnictwa, gdyż ludność w powyższej gminie z zamiłowaniem oddawna hodowlą pszczół się zajmuje i żadną była dowiedzieć się cośkolwiek o ulepszeniach na tem polu i postępie, jaki nauka w tym przedmiocie w ostatnich czasach zgotowała.

P. Traczewski pośredniczył również, w kilku sprawach między Oddziałem Tow. gospodarskiego lwowskiego a gminami, jak n. p. przy zaprowadzeniu chlewni zarodowej w Biłce szlacheckiej, dostarczaniu nasion i t. d. Mieszkańcy niektórych gmin (Czerkasy, Horbacze) sami zwracali się do nauczyciela wędrownego, prosząc o zakupno na ich koszt nasienia, cebuli, buraków, lnu, lucerny i łąbinu.

Za zezwoleniem Wydziału krajowego p. Traczewski w środy i czwartki każdego tygodnia pozostawał w domu w Czarnuszowicach, gdzie interesowani gospodarze pragnąc zasięgnąć porady w sprawach bliżej ich obchodzących, wiedząc o tem, i z dalszych stron mogli przybywać. Ze sprawozdań nauczyciela wędrownego dowiadujemy się, że urządzenie takiej agentury rolniczej, okazało się pożyteczne i włościanie z niej korzystali.

Skutkiem prośby Wydziału pow. śniatyńskiego, który przystąpił w tym roku do założenia szkółki drzew owocowych w Dżurowie, pozwoliliśmy p. Traczewskiemu udać się na miejsce, aby był pomocnym przy założeniu tej szkółki i upoważniliśmy go dojeżdżać do Dżurowa w miarę zachodzącej potrzeby.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wysoki Sejm uchwalić raczy.

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach nauczycieli wędrownych rolnictwa za rok 1897.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30. listopada 1897.

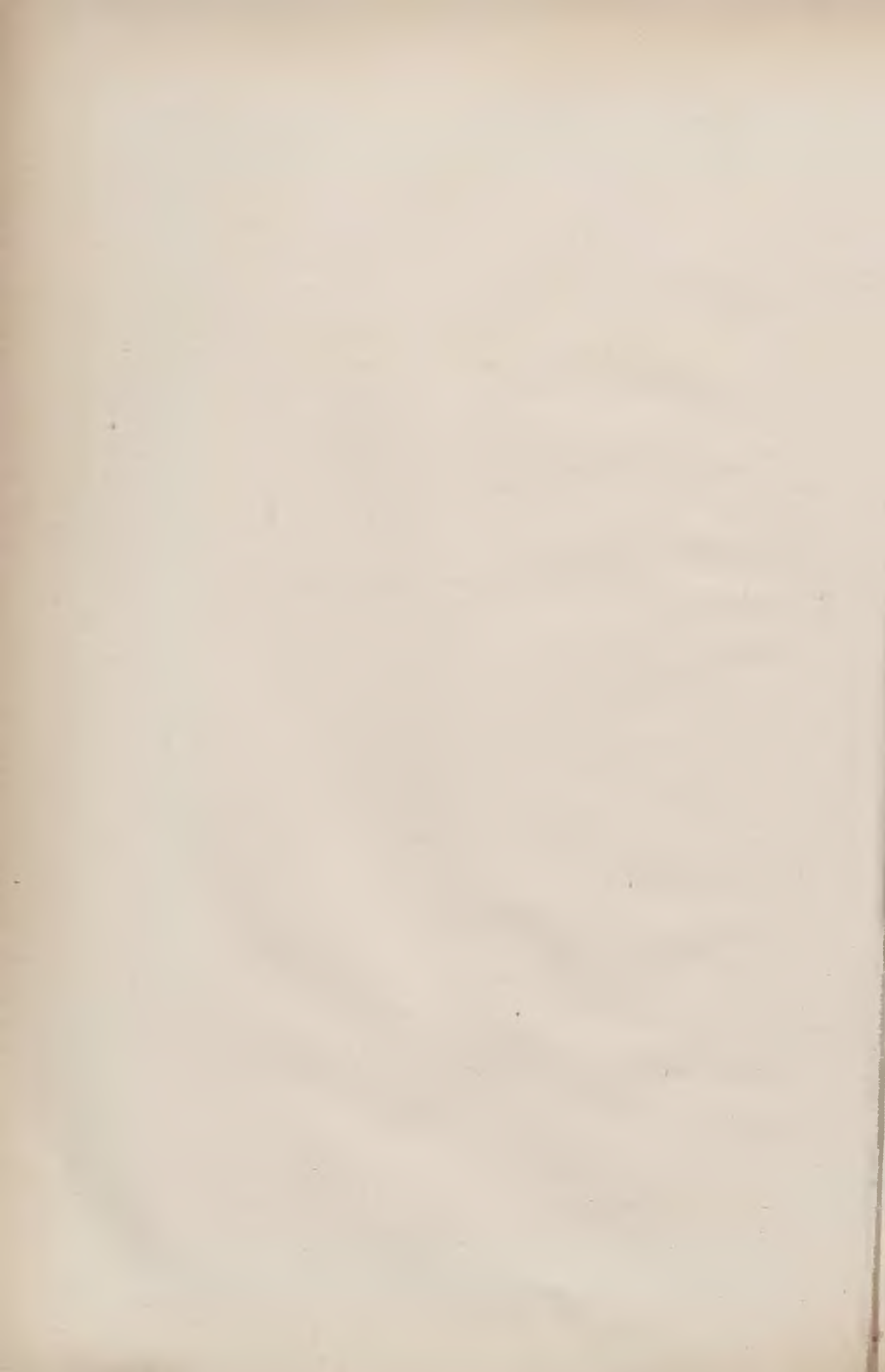
Marszałek krajowy :

S. Badeni w. r.

Sprawcz lawca :

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydz. kraj.

ALEGAT

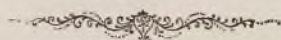
do sprawozdania Wydziału krajowego

o czynnościach

nauczycieli wędrownych gospodarstwa
wiejskiego.

za rok 1897.

Do LW. kr. 75.779/97.

Wykaz wykładów, pouczeń i demonstracji

przeprowadzonych przez krajowych wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego

w roku 1907.

I. P. Seweryn Wiśniowski.

L. porz.	Miejsowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecných	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g a
1	Staresioło	O żywieniu i pielęgnowaniu krów dojnych. O obchodzeniu się z nabiałem, dojenie krów, przechowanie i obchodzenie się mlekiem, wyrób masła. O korzyściach zawiązywania spółek mleczarskich.	polski i ruski	20 kobiet 12 mężcz.		Obecnym na wykładzie był delegat Rady powiatowej p. Smałowski także miejsc. nauczyciel.
2	Chlebowice	O zimowym żywieniu bydła rogatego. Obliczenie paszy potrzebnej do przezimowania. Hygiena zwierząt domowych. O wozeniu nawozu w zimie na pole. Egzaminowanie i powtórzenie o leczeniu niektórych chorób bydła rogatego i koni.	ruski	40		Obecni na pouczeniu p. Waszczuk kierownik szkoły, p. Humci nauczyciel z Wołoszczyzny.
3	Wybranówka	Przedmiot pouczeń był ten sam jak w poprzedniej gminie.	"	22		Obecni na pouczeniu: kierownik szkoły miejscowej i emerytowany nauczyciel p. Skarbek.

4	Budków	Hygiena zwierząt domowych. Żywnienie zimowe bydła rogatego. Obliczenie paszy potrzebnej na zimę. Obchodzenie się z nawozem wywiezionym w zimie na pole. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	ruski	16		Obecny na pouczczeniu p. Czajkowski nauczyciel.
5	Zalesce Okręg Chodorów	Wykładu nie było, dla braku lokalu, gdyż szkoła z powodu przeniesienia nauczyciela dłuższy czas jest zamknięta i nie opalana, a innej większej izby odpowiedniej nie było.			Przegląd kilku gospodarstw włościańskich w oborze, stajniach i podwoża z nawiązaniem odpowiednich uwag przy zwiedzaniu.	
6	Podniestrzany	O leczeniu niektórych chorób bydła i koni, powtórzenie w rodzaju egzaminu i dalsze pogadanki o innych chorobach. O hodowli świń.	ruski	30	Jak wyżej.	Obecny był także miejscowy prob. gr k. X. Bodnar.
7	Czartorja	Jak wyżej a także o uprawie lnu.	"	35	Nie było.	Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel.
8	Chodorów	Leczenie niektórych chorób bydła i koni domowymi środkami. Hodowla świń.	"	20		Obecny na pogadance był delegat powiatowy p. Link.
9	Lubieszka Okręg Bóbrka	Jak wyżej.	"	36	Z powodu zawieruchy nie było.	Obecny na pogadance delegat powiatowy p. Pauli.
10	Bakowce	Leczenie niektórych chorób bydła i koni. Hodowla świń.	"	15	Przegląd urządzeń gospodarstwach u wójta.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
11	Rozwierzany	Leczenie chorób bydła rogatego i koni domowymi środkami. Hodowla świń. Uwagi nad uprawą zboża jarego i roślin pastewnych.	ruski	40	Z powodu ruskiego święta nie było.	
12	Wyżniany	Przypomnienie o potrzebie powiększenia uprawy roślin pastewnych. Wskazówki przy uprawie wiosennej roli. Leczenie chorób bydła rogatego i koni domowymi środkami.	polski i ruski	15	Zwiedzanie obory, stajen i chlewów a także kurników X. ka-noniku Puchalskiego.	Obecny delegat powiatowy: X. Puchalski pr. o. l., nauczyciel p. Reichert.
13	Sołowa	W tej gminie z powodu prężnika mającego się odbyć dnia następnego, włościanie się nie zgromadzili; a tylko krótsza pogadanka gospodarska miała miejsce z wójtem i kilkoma gospodarzami.				
14	Stanimierz	Pogadanka z higieny i weterynaryi. O korzyściach z uprawy roślin pastewnych. Rady wobec wiosennej kampanii rolniczej.	ruski	prze- szło 40	Nie było.	Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel.
15	Uniów	O obchodzeniu się z nawozem stajennym (gdyż było to drugie dopiero pouczenie). Leczenie chorób bydła rogatego i koni. Pogadanka o uprawie wiosennej.	"	18		Obecny miejscowy nauczyciel czynny i l., emeryt.
16	Wolków	Zgromadzenia z powyższych powodów nie było, a tylko krótsza pogadanka z kilkoma gospodarzami i wójtem. O uprawie lnu i dalszem postępowaniu łaki gospodarza Monczakowskiego znawczożonej kaintem i tomasyną.	"	5	Zwiedzanie obory pasowej na folwarku hr. Rom. Potockiego.	Obecny na pogadance p. Kielarski administrator folwarku.

17	Bóbrka	O użyciu sztucznych nawozów, które tu gospodarze na próbę wprowadzają. Uprawa lnu. Leczenie niektórych zwykłych chorób bydła i koni domowymi środkami.	ruski	32	Demonstracyi nie było z powodu niepogody. Rozdano nasienie lnu ryńskiego 9 gospodarzom.
18	Podhorodyszcze	O sztucznych nawozach. Uprawa lnu. Leczenie chorób bydła i koni.	"	20	Rozdano nasienie lnu ryńskiego. Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel p. Maksymiak.
19	Romanów	Jak wyżej, oprócz uprawy lnu, który tutaj bardzo mało bywa uprawiany, a nadto pogadanka o licencyonowanych buhajach i o hodowli i tuczeniu świń.	"	40	Obecny na pogadance p. Józef Czurkiewicz kierownik szkoły.
20	Podjarków	Uprawa lnu. Sztuczne nawozy. Hodowla świń. Leczenie niektórych chorób, bydła i koni.	"	45	Nasienie lnu ryńskiego rozdano. Obecny na pogadance p. Hamel nauczyciel.
21	Mikołajów } Podsosnów }	O znaczeniu płodozmianów w gospodarstwie najodpowiedniejsze rotacje w tych miejscowościach. Uprawa kartofli. Uprawa lnu. Hodowla świń (gospodarze prosili o informację gdzie można dostać prosiąt rasy Yorkshire).	"	22	Obecny na pogadance p. Kocozowski kierownik szkoły.
22	Bóbrka	1. Uprawa końskiego zębu. — 2. Uprawa ziemniaków. — 3. Uprawa jęczmienia i jak się pod takowy używa saletry chilijskiej jako nawozu. — 4. Jeszcze o innych sztucznych nawozach, które do Bóbrki wprowadzone zostały na skład komisowy.	"	18	Przeгляд robót wiosennych w polu. Nasienie końskiego zębu zostało rozdzielone 9 gospodarzom.

Lp. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
23	Wołoszczyzna	We wszystkich tych gminach z powodu zająć włościan przy wiosennych zasiewach liczniejszych zgromadzeń włościan nie dało się zwołać dla pogadanek o gospodarstwie, a nauka gospodarstwa ograniczyć się musiała do pojedynczych gospodarzy pracujących w polu, gdzie podczas zwiedzania wykonywanych robót w polu odpowiednio krótkie pogadanki o podpadających w oczy przedmiotach nawiązywane były, jak o odpowiedniej lub nieodpowiedniej uprawie danego płodu rolniczego, o stanie nawozowym roli, dobrej lub złej rotacji, o jakości nasienia, gęstości siewu, dobrych lub złych narzędziach rolniczych i t. p.	ruski		Zwiedzanie wykonywanych robót przy wiosennych zasiewach.	
24	Chlebowice					
15	Suchodoł					
26	Staresioło					
27	Podniestrzany	Właściwego wykładu przy liczniejszym zgromadzeniu włościan nie było z powodu zająć włościan przy robotach w polu. Pouczenia były praktyczne podczas zwiedzania gospodarstwa i robót wykonywanych w polu a mianowicie: sadzenia końskiego zębu, zwiedzania pól obsianych lmem rygskim i rady przeciw wyleganiu lnu, Wskazówki praktyczne co do uregulowania pastwiska gminnego. Rady w sprawie urządzenia przepędu dla bydła przez Dniestr na pastwisko położone na drugiej stronie. Praktyczne wskazówki w utrzymaniu sadów. Wybór kandydata na stypendystę do szkoły tkackiej.	"	6	W miejscu wykładu były praktyczne wskazówki co do czynszów gospodarstkich pod rubryką Przedmiot wykładu oznaczonych. Pogadanki te podczas zwiedzania gospodarstw włościańskich odbywały się w towarzystwie włościan, do którego przyłączyli się od czasu nowi słuchacze.	Deleg. powiat. jest tu p. Czesław Trzeciński mieszkający w Żyrardowie, którego zaprosiłem do Podniestrzan ale z powodu zatrudnień w gospodarstwie przybyć nie mógł. Obecny pogadankom i zwiedzaniu gospodarstw był X. Bodnar prob. gr. kat.

28	<p>Czartorya</p> <p>O potrzebie zakupna buhaja licencyonowanego dla gminy i rady w jakiej drodze uzyskac można bezprocentową pożyczkę z funduszu krajowego na zakupno buhaja. Pogadanka o uprawie końskiego zębu, które to nasienie zostało tu rozdzielone.</p>	russki	20	<p>Demonstracye praktyczne przy sadzeniu kartofli. Zwiadanie zasiewów i robienie odpowiednich uwag n. p. u niektórych gospodarzy znalazłem zasiew lnu nie równo wykonany — wykazałem szkodliwość nierównego siewu i udzieliłem wskazówki jak na przyszłość temu zapobiedz — również wskazówki co do środków przeciw wyleganiu. Leczenie wzdęcia i prakt. pouczenia żyjącej sztuce bydła jak użyć należy trokaru.</p>	Obecny na pouczeniu i demonstracyach miejscowy nauczyciel i wójt
29	<p>Wołoszczyzna</p> <p>Wykładu nie było a tylko praktyczne demonstracye w gospodarstwach włościańskich na obejściach, w sadach i w polu.</p>	"	8	<p>Zwiedzanie gospodarstw włościańskich pomiędzy innymi u gosp. Filipa Gardy, u którego znalazłem buhaja kwalifikującego się do licencyonowania. Wskazówki praktyczne jak u tegoż gospodarza ulepszyć wadliwie założoną gnojownię. Demonstracya z sadownictwa. Przegląd dokonanych zasiewów i wykonywanych zawiązywaniem odpowiednich uwag i wskazówek.</p>	Obecny przy pogadance i przeglądzie gospodarstw miejscowy nauczyciel p. Hummel.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obcych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
30	Suchodół	Pogadanka w Kółku rolniczym o środkach potrzebnych dla rozwoju tegoż. Kady w sprawie uzyskania pożyczki dla Kółka O licencjonowanych buhajach.	ruski	7	Przeгляд gospodarstw i łak nawiezionych kaitem z zastosowaniem odpowiednich pouczeń.	Obecny na pogadance i przegładzie delegat powiatowy pan Kesselring.
31	Olechowice	Wykładu nie było a tylko przegład robót w polu	"	3	Przegład robót w polu zzynania pszenicy, stanu zasiewów z nawiązaniem odpowiednich pouczeń.	
32	Budków	Pogadanka o uprawie roli i błędach popełnianych przez włóścian. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni domowymi środkami.	"	40	Z powodu deszczu demonstracyi nie było.	Obecny na pogadance miejscowy nauczyciel p. Oszajkowski.
33	Stare stóło	Uprawa końskiego zębu. O zzynaniu pszenicy. Sadzenie i podgartywanie kartofli. O sposobach tępienia owadu niedźwiadka podjadka, który tu w wielkich ilościach się pojawił.	polski	22	Z powodu deszczu demonstracyi nie było.	
34	Uniów	Zgromadzenia włóścian nie było z powodu zbioru siana i konieczyny a tylko krótkie pogadanki z pojedynczymi gospodarzami w polu.	ruski	6	Praktyczne suszenie konieczyny na siano i przegład gospodarstw w polu.	

35	Pleníków	O zbiorze siana i konieczy. Jak należy podgartywać ziemniaki i do jakiego czasu powinna być ta robota wykonywana O tępieniu chrabąszczy i pędraków (na interpe-lację włościan), a również z tego samego powodu jak postąpić z lnem, gdy wylegnie. Wreszcie na życzenie włościan, o leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	polski	22	Przeгляд gospodarstw w polu i praktyczna nauka o użyciu trokaru przy wzdęciu bydła na przyprowa-dzonej krowie, a ta-kże praktyczne pou-czenie, na żywym okazie o oznakach mleczności u krów.
36	Dunałów	O potrzebie dobrych reproduktorów dla pod-niesienia hodowli bydła rogatego. O buhajach licencyonowanych Wychów cieląt. Leczenie niektórych chorób bydła i koni.	polski i ruski	52	Obecny na pogadan-ce delegat powiato-wy p. Torski, a ta-kże miejscowy kie-rownik szkoły.
37	Ładańce	O potrzebie zasiania poplonów po zbiorze oziminy bądź mieszanek bądź sporku z po-wodu, że pasza częściowo uległa zepsuciu przez deszcze. Uwagi nad uprawą roli dla ozimego oboża. Leczenie niektórych chorób bydła i koni.	ruski	10	Przeгляд gospodarstw.
38	Wolków	Zgromadzenia włościan dla pogadanki o go-spodarstwie nie było z powodu zajęcia wło-scian przy spożyciu siana, a nauka ograni-czała się do pogadaniek krótszych z pojedyn-czymi gospodarzami w polu o sprawach go-spodarskich bieżących.	*	15	Przeгляд gospodarstw w polu z nawiaza-niem odpowiednich pogadaniek i uwag.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
39	Gliniany	Hodowla bydła rogatego jako dzwignia w podniesieniu dochodów z gospodarstwa na państwowym gminnie 800 morgów wynoszącym Leczenie najważniejszych chorób bydła i koni.	ruski	przeszło 100	Nie było z powodu deszczu.	Delegat który mieszka w mieście, nie był obecny, gdyż wyjechał w tym czasie.
40	Rozworzany	Bieżące sprawy gospodarskie jak: Zbiór siana i koniczyzny. Jak skarmiać źle zebra na paszę, ażeby była najmniej szkodliwą. Ogartywanie ziemniaków. Właściwa pora rozpoznaćia żniwa zboża. O leczeniu niektórych chorób bydła i koni	"	48	Przeгляд gospodarstw w polu, praktyczne użycie torkoru na żywym okazie.	
41	Wyźnłany	Pogadanki w obec liczniejszego zgromadzenia włościan nie było z powodu zajęcia włościan sprzątem siana, a tylko pogadanka z pojedynczymi gospodarzami podczas zwiedzania robót w polu.	polski	12	Jak wyżej.	
42	Rakowce } Trybuehowce }	Sprawy bieżące gospodarskie jak: O żniwie, o korzyściach z wczesnych podrzyniek ściernisk, wyborze nasienia, bajcowaniu przynicy przeciw śnieci, która się tu pojawia i t. p. Dla kobiet: O pielęgnowaniu krów dojnych, o dojeniu, o obchodzeniu się z nabiałem, wychów cieląt.	ruski	20 mężcz. 12 kobiet	Przeгляд gospodarstw włościańskich w polu.	Obecni byli także X. Lewicki prob. grec. i nauczyciel szkoły w Trybuehowcach. Zgromadzenie odbyło się wspólne w szkołach w Trybuehowcach.

43	Dziewiętniki	Licznější z gromadzenia nie było z powodu zbioru siana i rozpoczętego żniwa a tylko krótsze pogadanki o bieżących sprawach z pojedynczymi gospodarzami podczas zwiedzania gospodarstw włościańskich.			Zwiedzanie gospodarstw włościańskich w towarzystwie miejscowego nauczyciela p. Brzowskiego i kilku gospodarzy.	
44	Suchodół	Pogadanka z pojedynczymi gospodarzami o żniwie i innych sprawach bieżących gospodarskich, także o uprawie sporu na pastwę jako poplonu, które to nasienie dla próbnej uprawy zostało rozdzielone.	ruski	10	Jak wyżej.	Obecni p. Kesselring delegat powiatowy i p. Hobdas nauczyciel.
45	Olechowice	Pogadanka o bieżących sprawach, uprawa sporu i rozdanie nasienia dla próbnej uprawy. Na interpelację: Objaśnienia o zmiennej ustawie łowieckiej i wynagrodzeniu szkód spowodowanych przez zwierzyzną lasową.	"	6	Jak wyżej.	Obecny p. Kesselring delegat powiatowy
46	Włoszczyzna	Pogadanka o racjonalnem składaniu snopów w półkopi i mandle, o potrzebie przesuszenia pokosów, o żniwie, podorywaniu ściernisk, na żądanie o leczeniu niektórych chorób bydła i koni.	"	15	Jak wyżej.	Obecny miejscowy nauczyciel p. Hummel.
47	Budków	O potrzebie i sposobach osuszenia gruntów otwartymi rowami i za pomocą drenów. O przygotowaniu roli pod uprawę zboża ozimego. Z powodu postawionej kwestyi: Jak urządzić 5 cto morgowe gospodarstwo włościańskie. Zachęta do ubezpieczeń od ognia.	"	28	Z powodu niedzieli nie było.	Pomiędzy słuchaczami było 4-rych nauczycieli ludowych z kursu mleczarskiego w Starem siole.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecných	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
48	Chlebowiec	<p>Licznější z gromadzenia na pogadance nie było z powodu odpustu w okolicy, wskazywało przybyło 6 ciu gospodarzy i z tego powodu pogadanka była krótsza a pouczenia zastosowane były przy zwiedzeniu gospodarstw włościańskich; główne przedmioty pogadanki były: Uprawa roli pod oziminy, o nasieniu, bajcowanie zaśmieconej pszenicy, gęstość siew. O sposobach obliczenia potrzebnej paszy na zimę i zużytkowania górzej zebranej.</p>	ruski	6	<p>Zwiedzanie gospodarstw włościańskich, przy czem udzielane były wskazówki o ulepszeniu gnojowni, o stosowniejszym urządzeniu stajen i chlewow, które nie mają ani okien ani drabin a także demonstracje w sadach.</p>	<p>Obecny był na pouczeniach miejscowy nauczyciel p. Waszczuk.</p>
49	Poddniestzany	<p>Z powodu żniwa kukurudzy i konopi, a także zajęcia włościan przy bicu tany na Dniestrze z gromadzenia włościan nie było a tylko z kilkoma gospodarzami podczas zwiedzenia gospodarstw nawiązywane były pouczenia odpowiednie: jak o uprawie oziminy, o sposobach ornatu dla uzyskania najlepszego ziarna na nasienie; o przechowywaniu kukurudzy na nasienie, o zaopatrzeniu stajen na zimę i t. p.</p>	"	5	<p>Przegląd gospodarstw i inwentarza.</p>	
50	Czartorya	<p>Zgromadzenia włościan nie było a tylko przy zwiedzeniu gospodarstw nawiązywanie odpowiednich pouczeń</p>	"	5	<p>Przegląd gospodarstw włościańskich -- pogadanki i wskazówki na miejscu jak pielęgnować drzewa owocowe.</p>	<p>Obecny miejscowy nauczyciel.</p>

51	Podhorodyszczce	<p>Uprawa roli pod oziminę; właściwe miejsce w rotacyi; gęstość odpowiednia siewu, bajcowanie pszenicy innym kamieniem przeciw śnieci. Obliczanie paszy potrzebnej na zimę. W jaki sposób należy skarmiać źle zebraną paszę?</p>	ruski	18	<p>Zwiedzanie pól uprawianych pod oziminę z nawiązaniem odpowiednich uwag z uczynionych spostrzeżeń, tak samo przy kopaniu kartofli.</p>	<p>Obecny na pouczeniach był miejscowy nauczyciel p. Maksymiak. Delegat z powołania nie przybył. Tak samo też i delegaci inni w następnych gminach nie byli obecni.</p>
52	Romanów	<p>Jak wyżej a nadto nieco o hodowli koni.</p>	"	20	<p>Zwiedzanie gospodarstw włościańskich w polu i na podwórzu gospodarskiem.</p>	<p>Obecny miejscowy nauczyciel p. Czuczkwicz.</p>
53	Podjarków	<p>O następstwach szkodliwych z powodu sprzedawania słomy przez włościan. Konieczność przy takim systemie zastosowania nawozów sztucznych i zastąpienie słomy surogatami na pościółkę. Pogadanka o uprawie oziminy jak wyżej.</p>	"	24	<p>Jak wyżej.</p>	<p>Na pouczeniach był obecny miejscowy nauczyciel p. Hamał.</p>
54	Mikołajów Podsosnów	<p>Uprawa roli pod oziminę, miejsce w rotacyi, wybór ziarna na nasienie, bajcowanie przynicy ze śniecią. Jak można przejść do celnego nasienia przez odpowiednie młócenie. Z powodu, że i w tych gminach panuje zły zwyczaj wywożenia słomy do miasta, uwagi nad szkodliwością takiego postępowania a w danym razie zarządzenia ziennu</p>	"	29	<p>Zwiedzanie gospodarstw włościańskich, uprawę soli pol. oziminę, kopanie kartofli z zastosowaniem odpowiednich uwag do zrobionych spostrzeżeń.</p>	<p>Obecny miejscowy kierownik szkoły.</p>

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecných	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
55	Horodysławice	W tej gminie odbyło się pouczenie o gosp. po 1-szy raz i to na życzenie włościan. Przedmiot pogadanki: Uprawa roli pod oziminy, wybór nasienia, bajcowanie pszenicy, gęstość zasiewów. O korzyściach z wczesnych podkładów ściernisk. O racjonalnem obchodzeniu się z nawozem stajennym.	ruski	prze- szło 80	Z powodu święta demonstrowanci nie było.	Obecny na pouczeniach nauczyciel p. Burebel.
56	Dźwinogród	Z powodu restauracyi sal szkolnych nie było odpowiedniego lokalu dla zgromadzenia włościan i dla tego nauka gospodarstwa tylko przy zwiedzeniu gospodarstw w towarzystwie włościan mogła być przeprowadzona.	"	12	Zwiedzanie gospodarstw	Obecny miejscowy nauczyciel.
57	Bóbrka	Uprawa roli pod oziminy, wybór nasion o odpowiednich gatunkach zboża ozimego, bajcowanie pszenicy. Pogadanka o sztucznych nawozach, które tu zaczynają gospodarze wprowadzać. Obliczanie paszy na zimę. Jak użytkować gurszą paszę i t. p	"	19	Z powodu święta ruskiego nie było.	

58	<p>Suchodół</p>	<p>Wykładu właściwego t. j. w szkole przylicznym zgrupowaniu nie było. Głównym zajęciem było założenie pola doświadczalnego dla próbnego zastosowania nawozów sztucznych, u przewodniczącego Kółka rolniczego p. Kesselringa, a także zwiedzenie gospodarstwa przewodniczącego, przy czym wywiązała się pogadanka o przechowaniu buraków na zimę, które właśnie zwołano z pola. Jak najlepiej skarmiać buraki, o potrzebie dodawania intensywniejszych pokarmów, o liściach buraczanych i wywołaniu zaburzeń żołądkowych przy skarmianiu większych ilości. O kiszzeniu w dołkach liści buraczanych. Zwiedzenie zasianych ozimin z odpowiednimi spostrzeżeniami. Przyczyny niknięcia posadzonych drzew owocowych i t. p. O sztucznych nawozach.</p>	<p>ruski i polski</p>	12	<p>Założenie pola doświadczalnego dla sztucznych nawozów. Zwiedzanie gospodarstwa.</p>	
59	<p>Oleńowiec</p>	<p>Wykładu szkolnego nie było a także tylko pogadanki przy zwiedzeniu gospodarstw. O dobrych odmianach ziemniaków, o przechowaniu ziemniaków w kopcach, Pogadanka o uprawie oziminy. O sztucznych nawozach przy zakładaniu pola doświadczalnego.</p>	<p>ruski</p>	6	<p>Urządzenie pola doświadczalnego dla przeprowadzenia prób z użyciem sztucznych nawozów.</p>	
60	<p>Włoszczyzna</p>	<p>Pogadanka o przechowaniu ziemniaków. O uprawie oziminy i przygotowaniu uprawy pod wiosenne zasiewy. O sztucznych nawozach przy zakładaniu pola doświadczalnego.</p>	<p>"</p>	5	<p>Założenie pola doświadczalnego dla sztucznych nawozów na polu szkolnym. Zwiedzanie gospodarstw.</p>	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
61	Bóbrka	Pogadanka; O nawozach sztucznych, Uprawa, oziminy. Przechowanie buraków i ziemniaków. Racionalne skarmianie buraków. Niektóre uwagi o sadownictwie i sadzenie szczepów.	polski i ruski	8	Założenie pola doświadczalnego u gospodarza Wondraczka dla sztucznych nawozów. Zwiedzanie gospodarstwa tegoż Wondraczka w towarzystwie kilku gospodarzy.	Kilku gospodarzy prosiło mnie o prowadzenie im szczepów za gotówkę.
62	Żytawa	O potrzebie i sposobach osuszania części tułejszych gruntów bardzo mokrych. O nawozach sztucznych Gdzie szukać powodów opóźnienia przy uprawie oziminy. Przechowanie ziemniaków w kopcach. Czemu można zastrępić ściółkę w braku słomy. O niektórych chorobach bydła i koni.	ruski	20	Z powodu deszczu nie było.	Obecni na pogadance byli: delegat pan Trzeciński, delegat p. Link, Ksiądz Zawisza.
63	Podniestrzany	Pogadanka przy zwiedzaniu gospodarstw z pojedynczymi gospodarzami o sprawach będących na czasie j k: Uprawa oziminy i błędy popełniane przez włóścian. Przechowanie ziemniaków. Przechowanie kukurudzy na nasienie i wybór odpowiednich sznlek na nasienie. O źle zebranej paszy i jak ją uczynić mniej szkodliwą.	"	6		
64	Czartorya	Pogadanki przy zakładaniu pola doświadczalnego, o sztucznych nawozach i innych sprawach bieżących jak wyżej.	"	5	Założenie pola doświadczalnego dla nawozów sztucznych. Zwiedzanie gospodarstw.	

2. P. Bolesław Gurski.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość Obcych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
1	Nowosiółki	O uprawie roli, płodozmianie, obchodzeniu się z nawozem, uprawie pastewnych i okopowych i o hodowli.	polski	15	Nie przeprowadzałem tak tu, jak i w następnych gminach z powodu mrozów i później śniegu.	
2	Sierakośce	O nawozach sztucznych, uprawie łąk i pastwisk, uprawie roli i płodozmianie, o środkach roślinnych i zwierzęcych i środkach przeciw nim i o hodowli.	ruski	50		
3	Grochowce	Jak wyżej.	polski i ruski	60		
4	Ujkowice	Jak wyżej, i o uprawie okopowych i o starannym doborze i czyszczeniu nasienia.	polski i ruski	34		
5	Krasiczyn	Jak w Sierakoścach.	polski	30		
6	Kosienice	Jak wyżej.	polski ruski	40		
7	Rozwienica	Jak wyżej, tudzież o uprawie buraków cukrowych i o emigracyi do Brazylii.	polski	12		
8	Więckowice	Jak wyżej.	„	17		

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
9	Bystrowice	Jak wyżej.	polski	38		
10	Radolowice	Jak wyżej.	"	40		
11	Tyniowice	Jak wyżej.	"	27		
12	Chorzów	Pogadanka o obchodzeniu się z nawozem, o kainicie na łąki, uprawie pastewnych i okopowych.	"	3		
13	Pawłosiów	O uprawie cukrowych buraków.	"	14	Z powodu nieodpowiedniej pory, demonstracyi nie było.	
14	Rozwienica	Jak wyżej.	"	12	Jak wyżej.	
15	Bystrowice	Jak wyżej, i o uprawie buraków pastewnych.	"	43	Jak wyżej.	
16	Munina	Jak wyżej.	"	32	Jak wyżej.	
17	Cieszacina wielka	O uprawie buraków cukrowych.	"	50	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracyi nie było.	Obecny delegat Wydziału powiatowego p. Łoziński.
18	Cieszacina mała	Jak wyżej	"	27	Jak wyżej.	

19	Zarzecze	Jak wyżej.	polSKI	60	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracji nie było.	Obecny delegat Wydziału powiatow. p. Łoziński.
20	Wysocko	Jak wyżej.	ruski	120	Jak wyżej.	
21	Morawsko	Jak wyżej.	polSKI	16	Jak wyżej.	
22	Kidatowice	Jak wyżej.	"	4	Jak wyżej.	
23	Skołoszów	Jak wyżej, i o roślinach pastewnych.	"	36	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. Takiński.
24	Jankowice	O obchodzeniu się z obornikiem na gnojarni, uprawie roślin pastewnych i buraków cukrowych.	"	3	na obejściu gospodarskim.	
25	Ostrów	O uprawie buraków cukrowych.	"	8	Z powodu nieodpowiedniej pory demonstracji nie było.	Obecny delegat wydz. pow. Henchen.
26	Tuczepy	Jak wyżej.	"	23		
27	Roźwienica	Uprawa buraków cukrowych, Użycie narzędzi, siewnika i t. d.	"	3	Z narzędziami.	
28	Jak wyżej	Jak wyżej.	"	3	Jak wyżej.	
29	Ożański	O obchodzeniu się z nawozem w gnojarni i w polu, uprawie roli, narzędziach rolniczych, uprawie pastewnych i okopowych i o hodowl.	"	47	Na polu i podwórzu jako objaśnienia do wykładów.	Obecnym był delegat Wydz. pow. właściciel Ożańska p. Adam Terlecki.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
30	Mirocin	Jak wyżej, i specjalnie o uprawie buraków cukrowych.	polski	18	Jak wyżej.	
31	Urzejowice	Jak wyżej.	"	30	Jak wyżej.	Obecnym był deleg. Wydz. pow. właśc. Urzejowic. p. Her- man Turnau.
32	Żuklin	Jak wyżej.	"	14	Jak wyżej.	
33	Mikulice i Ostrów	Jak wyżej.	"	45	Jak wyżej.	Obecnym był delegat Wydz. pow. właśc. Mikulic p. Jerzy Tur- nau.
34	Mokra strona	Jak wyżej.	"	12	Jak wyżej.	
35	Rozwieńca	Uprawa buraków cukrowych. Użycie narzę- dzi do ogartywania.	"	3	Z narzędziami.	
36	Czelatyce	O uprawie buraków cukrowych.	"	14	Z powoda, że nie uprawiają jeszcze, — demonstracje od- padły.	Obecnym deleg. Wydz. pow. Wny. Wł. Ust- rzycki.

37	Rozwienica	Jak wyżej.	polski	3	Właściwie były to tylko wskazówki dalszej obróbki, i użycia narzędzi, a nie wykład.	
38	Cieszaciu wielki	Jak wyżej.	"	2	Jak wyżej.	
39	Siennow	O hodowli i użyciu soli dla bydła. O obchodzeniu się z nawozem w gnojarni i w polu, o uprawie roli, narzędziach, obchodzenia się z łąkami, nawozach sztucznych, osuszaniu gruntów i uprawie buraków cukrowych.	"	27	Z powodu słoty nie było.	Obecny deleg. Wydz. pow. Wny Zdzisław Wolski.
40	Nowosielce	Jak wyżej.	"	60	Z powodu obałamucenia ludu agitacyjnymi radykalnymi, wstrzymałem się od demonstracji w polu i w podwórzu gospodarskiem, demonstrowałem tylko nawozy sztuczne, i sposób de-naturalizowania soli bydłowej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p. Z. Dąbrowski.
41	Dębów	Pogadanka o celu pouczai, cokolwiek o łąkach i nawozach.	"	3	Jak wyżej.	Obecny ten sam delegat.
42	Wola dalsza	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i polu, o uprawie roli, narzędziach, nawozach sztucznych, o hodowli i użyciu soli bydłowej, o uprawie roślin pastewnych i cokolwiek o burakach cukrowych.	"	50	Jak wyżej.	Obecny del. Wydz. pow Wny Madeyski.
43	Głuchów	Jak wyżej.	"	9	Jak wyżej.	Obecny ten sam delegat.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
44	Przedmieście	Pogadanka o hodowli i o uprawie roślin pastewnych, o użyciu soli bydłej.	polski	4	Z powodu obałamania ludu agitacjami radykalnymi, wstrzymałem się od demonstracji w polu i w podwórzu gospodarskim, demonstrowałem tylko nawozy sztuczne, i sposób dematuralizowania soli bydłej.	
45	Albigowa	O obchodzeniu się z nawozem, uprawie roli, użyciu kompostów i popiołu, o nawozach sztucznych, narzędziach rolniczych, uprawie roślin pastewnych, o obchodzeniu się z łąkami, osuszaniu gruntów, hodowli i użyciu soli bydłej.	"	130	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p. Gawlikowski i X. Tyczyński.
46	Wysoka	Jak wyżej.	"	40	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. p. Grodzicki.
47	Markowa	Jak wyżej, tylko zamiast o obchodzeniu się z łąkami, których tu niema, o łąkach sztucznych przemienionych.	"	33	Jak wyżej.	Obecny deleg. Wydz. pow. Ks. Karpisz.
48	Sietesz	Jak wyżej.	"	16	Jak wyżej.	

49	Jarosław Walne Zgromadzenie Oddziału Tow. gosp.	O uprawie roślin pastewnych, uprawie łąk i ich nawożeniu.	polski	80	Udział w dyskusyi brali: Pp. Skarbek, Borowski, Ks. A. Lu- bcmirski, Ks. W. Czartoryski i W. Ustrzycki.
50	Kaszyce	O hodowli, użyciu soli bydlęcej, uprawie pa- stewnych, uprawie roli, o podozmianie i o na- wozach sztucznych.	"	30	W polu w zastosowa- niu do wykładów.
51	Grzęska	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i w polu, nawozy sztuczne, zielone, Uprawa pastewnych, buraków cukrowych, o narzę- dziach rolniczych, łąkach i o hodowli.	"	7	Zastosowane do wy- kładu na dziedzińcu gospodarskimi w polu.
52	Rogóżno	Jak wyżej.	"	23	Jak wyżej.
53	Kosina	Jak wyżej.	"	17	Z powodu deszczu nie było.
54	Krzemienica	Jak wyżej.	"	4	Jak w Grzęscoe.
55	Strażów	Jak wyżej.	"	20	Jak wyżej.
56	Studzian	Jak wyżej.	"	5	Nie było.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość osób	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
57	Dębów	Obchodzenie się z nawozem w gnojarni i w polu, nawozy sztuczne, zielone Uprawa pastewnych, buraków cukrowych, o narzędziach rolniczych, łąkach i o hodowli.	polski	16	Na dziedzińcu i na polach, zastosowane do wykładu.	
58	Gać	O nawozach sztucznych, łąkach i hodowli.	"	3	Nie było.	
59	Urzejowice	O uprawie buraków, pasz, o łąkach, burakach cukrowych i hodowli.	"	60	Nie było.	
60	Niziatyce	Jak w Grzędzie.	"	3	Na dziedzińcu i w polu, zastosowane do wykładu.	
61	Krzeczowice	Jak wyżej.	"	12	Jak wyżej.	
62	Żurawiczki	Jak wyżej.	"	43	Z powodu deszczu nie było.	
63	Roźniatów	Jak wyżej.	"	16	Jak wyżej.	
64	Siennów	O burakach cukrowych, paszach i łąkach.	"	3	W polu, jako zastosowanie do pouczeń.	

65	Zarzecze	O burakach cukrowych.	polski	2	Nie było.
66	Jankowice	Jak w Grzędze.	"	21	Jako objaśnienie po- uczeń, na dziedzińcu gospodarskim i w polu.
67	Rudolowice	O burakach cukrowych, łąkach i nawozach sztucznych.	"	18	Nie było, bo słońca.
68	Roźwienica	O burakach cukrowych.	"	5	W polu buraczanem.
69	Cieszajcin wielki	Jak wyżej i o łąkach pastewnych i nawo- zach sztucznych.	"	3	Nie było. Obecny delegat pan Zalasieński.
70	Wola pełkińska	Jak w Grzędze, i o łubinie.	"	16	Jak w Jankowicach.
71	Pełkinie	Uprawa zbóż ozimych i nawozy sztuczne.	"	2	W polu.
72	Wierzbna	Jak w Grzędze.	"	28	Jak w Jankowicach, Obecny delegat pan Karpieński.
73	Ujezna	Jak wyżej.	"	30	Jak wyżej.
74	Rozborz	Jak wyżej.	"	25	Jak wyżej.
75	Mirocin	O nawozach sztucznych i burakach paste- wnych.	"	12	Nie było.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Liść obecných	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
76	Gorliczyna	Jak w Grzysce.	polski	24	Z powodu, że się późno zgromadzili nie było.	
77	Rozwienica	Uprawa buraków cukrowych i przechowywanie pasz na zimę.	"	3	W zastosowaniu do pouczeń.	
78	Morawsko	O nawozach sztucznych, poprawie łąk i zmianie nasion.	"	30	Z powodu słoty nie było.	
79	Munina	Jak wyżej.	"	24	Jak wyżej.	
80	Pełkino	Jak wyżej.	"	60	Zastosowane do wykiadu.	
81	Głogowice	O obchodzeniu się z nawozem, o nawozach sztucznych, uprawie buraków cukrowych, pasz i hodowli.	"	22	Jak wyżej.	Obecny delegat Wny Zygm. Drohojowski.
82	Trynca	Jak wyżej.	"	40	Jak wyżej.	Obecny delegat Mateusz Jakubin.
83	Grodzisko dolne	O uprawie buraków i nawozach sztucznych.	"	3	Jak wyżej.	
84	Ubieszyn	Jak w Głogowcu.	"	70	Jak wyżej.	
85	Gniewczyna	Jak wyżej, i o uprawie łubinu.	"	24	Jak wyżej.	Obecny delegat ks. Ciasnocha.

86	Budy przeworskie	O nawozach sztucznych i o uprawie buraków cukrowych.	polski	2	Nie było.	
87	Rozburz	O uprawie łąk.	"	3	Na łące.	
88	Markowa	O uprawie i nawożeniu łąk.	"	15	Z powodu słoty, nie było.	Obeorny delegat ks. Karpisz.
89	Gaé	O zakładaniu gnojarni, o nawozach sztucznych i bronowaniu łąk.	"	5	Jak wyżej.	Obeorny delegat ks. Sanokowski.
90	Bystrowice	O uprawie łąk, pasz i nawozach sztucznych.	"	60	Wycieczka na łąkę.	
91	Rudulowice	O uprawie i nawożeniu łąk.	"	2	Na łące.	
92	Dantalowice	O hodowli, uprawie roli, uprawie pastewnych i okopowych, o nawozach sztucznych, o obchodzeniu się z nawozem.	"	12	Z powodu robót w polu zeszi się późno.	Obeorny delegat Wny Bzowski i ks. Olkiszewski.

3. P. Karol Mielecki.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
1	Busk	Pouczeń, rad i wskazówek udzielano tylko w czasie zwiadzenia gospodarstw i te dotyczyły głównie błędów popełnionych przy uprawie rozdanych na wiosnę nasion i roślin pastewnych.	polski i ruski	10		Gremialnych pouczeń nie było żadnych, gdyż nawet członkowie Kółka rolniczego mimo usilnych starań p. Heilmanna, kierownika szkoły a zarazem sekretarza Kółka rolniczego nie zeszli się.
2	Adamy	Po zwiadzeniu gospodarstw, zebrali się gospodarze w kancelaryi gminnej i tam omawiano obszerniej uwagi, robione w czasie lustracji, mianowicie: urządzenie stajen i gnojarni, uprawę mieszanek pastewnych i bu raków. Sadzenie i pielęgnowanie drzew owocowych.	polski	30		Był obecnym delegat Rady powiatowej pan Artur Gretschel.
3	Kupeze	Tomaczono po raz wtóry korzyści głębszej uprawy i zachęcano do zmiany nasienia niektórych zbóż. Omawiano również sprawę licencyonowania buhaji.	ruski	30		Był obecnym także miejscowy nauczyciel Pautuch.

4	Kozłów	<p>Tłómaczono przeważnie kwestye, stawiane przez zgromadzonych, mianowicie: czy lepiej poić cielęta, czy dopuszczać do krów; czy nprawa konieczny szwedzkiej korzyniejsza jest i w jakich warunkach od konieczny zwykłej, czy z trawami, czy samęj; czy skarmianie kartofli bydłem oplaci się.</p>	ruski	40	Był także miejscowy nauczyciel p. Mümler.
5	Rakobudy	<p>Udzielano wskazówek tylko w czasie zwiedzania gospodarstw, a to w kierunku poprawy gruntów piaszczystych przez uprawę łubinu, traktowania nawozu stajennego, uprawy łąn, przechowywania wysadków buraków, kapusty przez zimę.</p>	"	10	
6	Rzepniów	<p>Tu również pouczano tylko przy zwiedzaniu gospodarstw, o potrzebie zaopatrzenia stajen na zimę, o wpływie tychże na utrzymanie zwierząt, o wypasaniu bydła ziemniakami, o potrzebie czyszczenia bydła i t. p.</p>	"	10	Na zapowiedziane tygodnie naprzód gremialne pouczenia oprócz delegata Rady pow. p. Tulliego i miejscowego nauczyciela nie przyszedł nikt.
7	Żelechów	<p>Jak w poprzedniej gminie tak i tutaj tylko w czasie zwiedzania gospodarstw, pouczano o urządzeniu gnojarni, o zimowym utrzymaniu bydła, o wychowaniu cieląt, pielęgnowaniu drzew owocowych i t. p, gdyż z powodu 18 weseł, odbywających się w gminie o żadnem zebraniu myśleć nie można było.</p>	polski i ruski	12	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
8	Wyrów i Sokołów	I tu również pouczenia miały miejsce tylko w czasie zwiędzania gospodarstw i odnosiły się głównie do wykazania korzyści głębszej orki, obszerniejszej uprawy roślin pastewnych i staranniejszej hodowli bydła.	ruski	12		
9	Żółtańce	Skrudzenie wiosenne pszenicy. Uprawa koniuczyny. Żywienie cieląt po odsadzeniu. Oczyszczenie bydła. Wszy i liszaje u bydła; skutki zawczesnego używania młodych koni do roboty. Gnojarnie.	ruski i polski	30		
10	Kłodno	Poprawa łąk. Zmiana nasienia. Krajanie ziemniaków do sadzenia. Uprawa lnu i buraków pastewnych. Sadzenie drzew owocowych. Leczenie zółzów u koni.	ruski i polski	20		
11	Nowosiółki i Kędzierzawce	Wychowywanie i żywienie cieląt. Skutki spasaniania łąk na wiośnę. Pastwiska gminne. Osuszanie mokrych łąk i pastwisk. Pielęgnowanie drzew owocowych. Regulacja potoku Dumnego.	ruski	30		
12	Milatyn stary i Milatyn nowy	Korzyści siewu traw z koniczyną. Uprawa buraków pastewnych i lnu. Leczenie zapalenia wymion u krów. Wpływ dokładnego wydajania krów na ilość i jakość mleka. Chów trzody chlewniej. Gnojarnie.	ruski i polski	35		

13	Wyrów i Sokółów	Uprawa koniczyny i mieszanek pastewnych. Poprawa łąk mokrych, zakwaszonych. Skrudzenie wiosenne pszenicy ozimej. Leczenie kolki u koni. Chów trzody chlewnej.	ruski	35	
14	Jakimów	Niszczanie chwastów rosnących przy drogach i po nieużytkach, szczególniej ostu. Sposoby niszczenia kaniańki. Znaczenie nawozowe popiołów drzewnych. Skutki spasania łąk na wiosnę. Gnojarnie.	"	20	
15	Szkło	Traktowanie nawozu stajennego i urządzanie gnojarni. Osaszanie mokrych łąk i użytkowanie takowych. Znaczenie uprawy łubinu na nawóz zielony. Kainit i maczka Tomasa i sposoby użycia tychże. Uprawa marchwi pastewnej i seradelli.	"	40	Z powodu sioły i błota demonstracye miały miejsce tylko w czadartstwach w stajni, na gnojarni i t. d.
16	Jazów nowy	Jak wyżej.	"	20	
17	Cetula	Traktowanie nawozów stajennych i urządzanie gnojarni. Wartość nawozu gnojówki, popiołów i nieczystości. Komposty. Łubin jako nawóz. Uprawa lnu. Wychowywanie cieląt.	"	30	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
18	Jaworów	<p>Użytkowanie nieczystości miejskich w celach nawozowych. Uprawa roślin pastewnych, w szczególności marchwi i seradelli. Utrzymywanie i pielęgnowanie krów mlecznych. Wpływ dojenja na ilość i jakość mleka. O naczyniach mlecznych.</p>	<p>ruski i polski</p>	40		
19	Olszanica	<p>Jak wyżej.</p>	<p>ruski</p>	30		
20	Morańce	<p>Orka w zagony i szerokie składy. Wiosenne spasanie łąk i właściwy czas koszenia tawokowych. Znaczenie uprawy roślin pastewnych, szczególnie uprawa koniczyzny, buraków pastewnych i końskiego zębu.</p>	<p>„</p>	30	<p>O ile pora na to pozwalała, demonstrowano przy zwiedzaniu gospodarstw na gnojarniach, w polu, a w czasie porannej demonstracji no okazy sztucznych nawozów, tudzież sposobów uzyskiwania tawokowych, szczególnie kaititu i maczki Thomasa.</p>	<p>Obecny był delegat Rady powiatowej p. Karczewski, i miejscowa nauczycielka.</p>
21	Sarny	<p>Urządzanie gnojarni i obchodzenie się z nawozem stajennym. Osuszanie pól i łąk, tudzież sposoby poprawy tych ostatnich. Znaczenie nawozów zielonych, szczególnie uprawa łąbinu. Uprawa buraków i końskiego zębu.</p>	<p>„</p>	40		<p>Obecny miejscowy proboszcz gr. kat. ks. Sienkiewicz.</p>

22	Rehberg	Poprawa łąk. Uprawa łąbinu na nawóz zielony i na ziarno. Znaczenie kainitu i mączki Thomasa w zastosowaniu przy uprawie łąbinu i przy nawożeniu łąk, tudzież sposobu użycia ich.	polSKI	20	Jak poz. 20.	Obecny miejscowy nauczyciel Bisanz.
23	Lubienie	Spasanie wiosenne łąk i właściwy czas koszenia tychże. Uprawa koniczyny i buraków pastewnych. Urządzanie gnojarni i obchodzenia się z nawozem stajennym. Ustawa hodowlana i cele tejże Wychowywanie i karmienie cieląt.	ruski	40	Jak wyżej.	
24	Bonów	Osuszanie pól i łąk. Uprawa łąbinu na nawóz zielony i na ziarno. Znaczenie kainitu i mączki Thomasa w zastosowaniu przy uprawie łąbinu i do poprawy łąk. Znaczenie wapna jako nawozu na kwaśnych gruntach i łąkach.	"	50	Jak wyżej.	Obecny delegat Rady powiatowej p. Karczewski.
25	Siedliska	Jak wyżej.	"	30	Jak wyżej.	
26	Ożomla Szumlan	Urządzanie gnojarni i obchodzenie się z nawozem stajennym. Znaczenie nawozów zielonych. Uprawa łąbinu. Uprawa seradelli. Uprawa łąk. Wapno jako środek nawozowy.	"	30	Jak wyżej.	Obecni 2 delegaci Rady powiatowej miejscowy proboszcz gr. kat. ks. Telep i p. Molicki, rządca dóbr z Czepielówki.
27	Bruchnal	Sadzenie ziemniaków. Uprawa łąbinu na nawóz i na nasienie. Uprawa seradelli i rzepy ścierniak. Właściwy czas koszenia łąk, tudzież sprzętu zboża, zwłaszcza żyta i pszenicy.	"	20	Jak wyżej.	Obecny delegat Rady powiatowej, niejsco wy proboszcz ob. łać. ks. Oberc.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
28	Przyłbice	Traktowanie nawozu stajennego. Uprawa koniczy i buraków pastewnych. Łąki i pastwiska gminne. Uprawa łąbinu na nawóz zielony i na ziarno.	ruski	20	Jak poz. 20.	
29	Nakoneczne	Osuszenie mokrych gruntów. Wapno jako środek nawozowy na grunta zakwaszone. Uprawa łąbinu na nawóz zielony i na nasienie. Uprawa koniczyny i seradelli.	"	70		Obecni: Delegat Rady powiatowej p. Leopczyński, miejscowy kierownik szkoły, tudzież gr. kat. proboszcz, ks. Gruszkiewicz.
30	Semerówka	Traktowanie nawozów stajennych. Spasanie wiosenne łąk i właściwy czas koszenia tychże. Uprawa koniczyny i buraków pastewnych. Pastwiska gminne. Karmienie i wychowywanie cieląt.	"	60		Obecni: Delegat Rady powiatowej p. Lachko, rzadca dóbrz Drohomysła, tudzież miejscowy nauczyciel ludowy Szczepny.
31	Czernielawa	Jak wyżej.	"	40		Obecny miejscowy nauczyciel ludowy p. Alekstawicz.

32	Zaluzé	Sadzenie ziemniaków. Spasanie łąk. Pastwiska gminne. Uprawa łubinu i seradelli Rzepa ścierniowa. Traktowanie nawozów stajennych Wapno jako nawóz na pola i łąki.	ruski	20		Obecny miejscowy nauczyciel ludowy p. Bielikowicz.
33	Olszanica	Jak wyżej.	"	40		Obecny delegat Rady powiatowej p. Łachowicz, aprekarz z Jaworowa, tudzież miejscowy nauczyciel ludowy p. Maksymowicz.
34	Szkło	Gnojarnie i traktowanie nawozów stajennych. Nawozy zielone z szczególnem uwzględnieniem łubinu. Nawozy pomocnicze, szczególnie kaimit i mączka Thomasa. Zastosowania takowych na polach i łąkach. Uprawa buraków pastewnych i koński ząb.	"	70	Demonstracye przeprowadzane w czasie zwiedzania gospodarstw i pól. W czasie pouczeń demonstrowano przetwory nawozów pomocniczych, jak Superfosfatów, kaimitu, mączki Thomasa, tudzież trokar.	Obecny delegat pow. ks. D. Hordyński tudzież miejscowy nauczyciel ludowy.
35	Jażów nowy	Jak wyżej.	"	40	Jak wyżej.	Obecny jak wyżej delegat powiatowy tudzież miejscowy gr. kat. Proboszcz ks Macuski i nauczycielka ludowa.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g a
36	Cetula	Straty spowodowane wiosennem spasanem łąk. Korzyści obszerniejszej uprawy roślin pastewnych. Uprawa łąbinu na nawóz zielony i na ziarno. Wzdecie u bydła rogatego i środki zaradcze. Karmienie i wychowywanie cieląt.	ruski	30	Jak poz. 34.	Obecny delegat pow. ks. dr. Hordyński, tudzież miejscowy gr. kat. proboszcz ks. Marcusi i nauczycielka ludowa.
37	Mołoszkowice	Gnojarnie i nawóz stajenny. Znaczenie i korzyści głębszej uprawy. Korzyści uprawy koniczyny z trawami. Właściwy czas sprzętu zbóż, szczególniejszej pszenicy i żyta. Poprawa łąk.	"	30	Jak wyżej.	Jak wyżej
38	Olszanica	Urządzanie gnojarni i traktowanie nawozów stajennych. Nawozy zielone. Żubin. Uprawa seradelli Kainit i mączka Thomasa. Wybór cieląt na przychów i żywienie tychże.	"	40	Jak wyżej.	Obecny delegat pow. p Lachowicz, aptekarz w Jaworowie, i miejscowy nauczyciel ludowy.
39	Starzyska i Wola starzeska	Osuszanie i nawożenie łąk. Uprawa ziemia ków. Uprawa koniczyny z trawami. Właściwy czas koszenia łąk i wpływ tegoż na jakość siana. Kolka i ochwat u koni i sposoby leczenia tychże. Wapno jako nawóz.	"	80	Jak wyżej.	Obecni pan Weisman, Zawidowski, właściciel dóbr jako delegat pow. tudzież ks. Charlampowicz gr. kat. proboszcz i nauczyciel miejscowy.

40	Jażów stary	Jak wyżej.	ruski	30	Jak wyżej.	Obecni: p. Lachowicz, aptekarz z Jaworowa jako deleg. pow. tudzież ks. Lew, miejscowy proboszcz gr. k. i nauczycielka.
41	Rogoźno	Osuszanie i nawożenie łąk, Kainit i maczka Thomasa, jako nawozy pomocnicze. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Uprawa sorga.	"	10	Jak wyżej.	
42	Nowosiółki	Gnojarnie i traktowanie nawozów stajennych. Uprawa łubinu na nawóz zielony. Uprawa seradelli. Wychowywanie i żywienie krów. Wpływ naczyń mlecznych na wydajność śmietany.	"	20	Jak wyżej.	Obecny delegat pow. ks. Telep gr. k. proboszcz z Oźomli.
43	Laszki	Jak wyżej.	"	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
44	Zbadyń i Kuttenberg	Korzystniejsze użytkowanie pastwiska gminnego i sposoby poprawienia tegoż. Korzyści uprawy koniczyny z trawami. Wychowywanie i żywienie krów mlecznych. Korzyści głębszej uprawy roli i sposób przeprowadzania takowej.	"	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
45	Tuczapy	Jak wyżej.	"	20	Jak wyżej.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Liczba godzin	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	Uwagi
46	Berdychow	Właściwy czas zbioru zbóż. Wybór ziarna na nasienia. Korzyści zmiany tegoż. Właściwy czas siewu zbóż ozimych. Uprawy rzepy ścierniowej. Podkładanie ściernisk. Wybór żywienia i wychowywanie cieląt na wychów.	ruski	10	Demonstracje przeprowadzono w czasie zwiedzania gospodarstw i pól.	Obecny delegat powiatowy ks. Oberc, proboszcz obrz. łac. w Bruchnału.
47	Berdikan	Jak wyżej.	ruski w części niemiecki	8	Jak wyżej.	Jak wyżej.
48	Podluby	Urządzanie gnojarni i traktowanie nawozów stażennych. Korzyści staranniejszego żywienia bydła. Cel licencyonowania buhaja. Czy korzystniej ścierni używać na pastwisko, czy podorywać. Wzduęcie u bydła.	ruski	15	Jak wyżej.	Jak wyżej.
49	Moosberg	Żywienie krów mlecznych i sposoby zarządzenia brakowi zielonej paszy. Żywienie i wychowywanie cieląt. Korzyści wczesniejszego siewu zbóż ozimych. Zapalenie wymion u krów i środki lecznicze.	ruski i niemiecki	12	Jak wyżej.	Jak wyżej.

50	Mużyłowice narodowe	Poprawa łąk mokrych, zakwaszonych, Komposty. Kainit. Maczka Thomasa. Korzyści głębszej orki, szczególnie na zimę. Zmiana nasienia. Gnojownie. Gospodarstwo nabiałowe. Uprawa rzepy ścierniowej.	polski	10	Jak wyżej.	Obecny delegat powiatowy ks. Beister, proboszcz obrz. łąc. miejscowy.
51	Mużyłowice kolonia	Jak wyżej.	niemiecki	13	Jak wyżej.	Jak wyżej.
52	Kurniki	Uprawa łubinu na nasienie i na zielony nawóz. Znaczenie zielonych nawozów. Uprawa koniucz z trawami. Poprawa łąk mokrych. Gnojarnie i nawóz stajenny.	ruski	20	Jak wyżej.	
53	Tuczapy	Pastwiska gminne i ich użytkowanie. Koryści głębszej uprawy Własciwy czas siewu zbóż ozimych. Cel licencyonowania budaj. Żywienie i wychowywanie cieląt Urządzanie gnojarni i traktowanie nawozu stajennego.	"	25	Jak wyżej.	Obecny ks. Beister jak wyżej.
54	Ruda	Osuszenie pól i łąk. Urządzanie gnojarni.	"	30		
55	krakowicka Ruda kochanowska	Znaczenie uprawy łubinu na gruntach piaszystych. Uprawa seradelli. Skutki nieograniczonego dzielenia gruntów włościańskich. Uprawa Inu. Gospodarstwo nabiałowe.	"			

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
56	Budzyn	Znaczenie nawozów w ogóle. Nawóz stajenny i sposoby jego traktowania. Znaczenie nawozów zielonych, Eubin i jego uprawa na nawóz zielony i na ziarno. Uprawa seradelli. Spichlerze gminne. Sklepiki katolickie.	ruski i polski	do 200		Obecni: Hr. Lubieński z synem, ks. Mellera grecko kat. proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej, miejscowy rzym, kat. katecheta i kilku miejscowych urzędników podatkowych.
57	Krakowiec					
58	Wola gnojnicka	Uprawa łubinu na nawóz zielony i odpowiednie w tym celu płodozmiany. Uprawa łąn. O skutkach utrzymywania większej ilości inwentarza, jak zapasy paszy na to pozwalają. O nieograniczonym dzieleniu gruntów włościańskich. Gospodarstwo nabiadowe.	ruski	50		Obecni: Ks. Stanisław Cepiński, proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej i nauczyciel ludowy.
59	Gnojnice					
60	Boża wola	Korzystniejsze użytkowania pastwisk gminnych. Gnojarnie. Utrzymywanie nawozu w zimie pod bydlętem. Uprawa łąn. Uprawa łubinu na nawóz zielony i na ziarno. Spichlerze gminne.	"	50		
61	Świdnica					

62	Wileza góra } Kochanówka }	Osuszanie pól, łąk i pastwisk. Uprawa łąbinu i odpowiedni w tym celu płodozmian. Uprawa seradelli. Właściwy czas siewu żyta ozimowego. Spichlerze gminne.	20		Obecny ks Cepiński jak wyżej.
64	Skolin }	Urządzanie gnojarni. Wartość nawozowa gnojówki. Użytkowanie nieczystości miejskich w celach nawozowych. Uprawa łąbinu i seradelli. Uprawa łąn. Wychowywanie cieląt. Dojenie krów. Czystość w gospodarstwie nabiałowem. Wpływ kształtu naczyń mlecznych na ilość wydzielanej śmietany.	70	ruski	Obecni: zastępca burmistrza, miejscowy lekarz miejski i poczmistrz
65	Zmijowiska }				
66	ulka }				
67	Wielkieoczy }				
68	Drohomyśl	Sposoby osuszania pól i łąk. Znaczenie wapna jako nawozu na gruntach zakwaszonych. Uprawa łąbinu i seradelli. Gospodarstwo nabiałowe. Sklepiki katolickie.	około 100	"	Obecni: p. Lacko jako delegat Rady powiatowej, ks. Osia-dacz, miejscowy proboszcz i kierownik szkoły.
69	Mużyłowice narodne	Potrzeba głębszej uprawy. Znaczenie orki zimowej. Urządzenie gnojarni. Znaczenie nawozowe gnojówki, popiołu, wapna. Środki przyspieszające przebieg zarazy pyskowej i racicowej. Spichlerze gminne.	40	"	Obecni: ks. Beister, proboszcz ob. łąc. jako delegat powiatowy ks. Lityński, ks. kat. proboszcz miejscowy i nauczycielka miejscowa.

Lp. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
70	Mużyłowice kolonia	Urządzenie gnojarni i traktowanie nawozu stajennego. Znaczenie nawozowe odchodów ludzkich i wapna. Nawozy pomocnicze: kaolin, mączka kostna i Thomasa z wskazaniem sposobów użycia tychże. Spółki mleczarskie.	polski i niemiecki	30		Obecni: ks. proboszcz Beister, jako delegat powiatowy i miejscowi nauczyciele, tudzież potrzmiistrz Wierzejski.
71	Tuczapy	Jak wyżej, oprócz tego o soli bydłowej i jej znaczeniu w żywieniu zwierząt.	ruski	50		Ks. proboszcz Beister i miejscowi nauczyciele.
72	Podluby i Berdychów	Osuszanie pól i łąk. Znaczenie orki zimowej i właściwy sposób jej wykonania. Działanie wapna na gruntach mokrych glinkowatych. Sól bydłowa. Obchodzenie się z nawozem stajennym i urządzenie gnojarni.	"	40		Ks. Jaremkiewicz gr. k. proboszcz miejscowy i nauczyciele.
73	Hruszów i Budomierz	Urządzenie gnojarni i traktowanie nawozu stajennego. Znaczenie nawozowe odchodów ludzkich i sposób ich użycia. Środki przy spieszające przebieg zarazy pyskowej. Sól bydłowa. Orka zimowa.	"	20		Obecny ks. kanonik Marynin proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej.

74	Klonice i Szczeploty	Jak wyżej, nadto o korzystniejszym zużyciu kowania pastwisk gminnych i o wiosennem spasanii łąk.	ruski	12		
75	Zawadów	Znaczenie nawozowe gnojówki, popiołu, odchodów ludzkich, wapna i sposobu ich użycia. Sól bydlęca i jej znaczenie w żywieniu zwierząt. Uprawa łubinu i jego znaczenie nawozowe.	"	70		Obecny ks. Stonsiewicz, miejscowy gr. kat. proboszcz i nauczyciel.
76	Wierzbiany	Jak wyżej, nadto o nawozach pomocniczych, mączce kostnej, Thomasa i kaimicie, tudzież o sposobach ich użycia.	"	90		Obecny ks. Wołoszyński, gr. k. proboszcz miejscowy jako delegat Rady powiatowej, p. Drowiowski właśc. większych posiadłości.
77	Mołozkowice	Jak wyżej.	"	40		

4. P. Witold Traczewski.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
1	Borki dominikańskie	O kulturze drzew owocowych, o rozmaitych sposobach rozmnażania takowych, o utrzymaniu sadów.	polski i ruski	160	Całe pouczenie było z demonstracjami połączone.	W tej miejscowości rozdałem między kilkudziesięciu włóścian paręset drzewek owocowych.
2	Borki janowskie	O uprawie łubinu na nawóz zielony o kulturze drzew owocowych, o rozmaitych sposobach rozmnażania takowych, o pielęgnacji sadów i o nawozie stajennym.	”	przeszło 100	Jak wyżej.	W tej miejscowości o przeważnie piasczywej glebie na uprawę łubinu główny nacisk kładłem, czem kilku włóścian do próbnej uprawy zachęciłem.
3	Malechów	O utrzymaniu zimowem bydła, o użytkowaniu z karmy roślin okopowych i z dziedziny sadownictwa, jak w poprzedniej gminie.	”	300	Jak wyżej.	Na pouczeniu obecni byli: ks. obu obrządku i dwóch nauczycieli ludowych.
4	Ceperów	Jak wyżej i z dziedziny pszczelnictwa, o zimowli pszczoł na dworze i w stobniku.	ruski	40	Jak wyżej.	Na pouczeniu obecnym był miejscowy nauczyciel ludowy. Tu również rozdałem włóścianom szczyepy drzew owocowych.

5	Biłka szlachecka	O hodowli świń, o wykarmieniu takowych, o poprawie łąk przez osuszanie, podsiawanie i nawożenie kaimitem, z dziedzin sadownictwa jak w poprzednich gminach.	150	Całe połączenia były z demonstracyami połączone.	W tej miejscowości rozdałem przeszło 100 drzewek owocowych między miłośników sadowni twem jakich tu liczb ich ustawicznie wzrasta.
6	Miklasów	O nawozie stajennym i utrzymaniu gnojarni, o obcodzeniu się z nabiałem, o karmieniu opasowem bydła kartoflami.		Na miejscu, w stajni, i oborze.	Z powodu, że naczelnik gminy nie zawia- domił na czas o mo- jem mającym nastą- pić przybyciu, ogra- niczyć się musiałem na pogadance z poje- dynczymi gospoda- rzami.
7	Zubrza	Jak wyżej.		Jak wyżej.	
8	Czernuszowice			Tu kilka dni zajęty by- łem zakulturowaniem w szkółce szczepów, danych mi przez Wy- soki Wydział krajo- wy dla włóścian po- wiatu lwowskiego.	

Lp. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecných	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
9	Иорбаче	Powtórzenie o hodowli świń i na ten temat dalsza pogadanka o zimowli bydła i o obliczeniu się z paszą na zimę, o orkach pod zasiew wiosenny (ziemblach).	ruski i polski	18	Przy dolowaniu kartofli i zakopywaniu buraków w kopiec.	Oglądałem tu z wiośnią zaprowadzone chlewnie u dwóch włościan i znalazłem je we wzorowym porządku pod każdym względem.
10	Черкасы	Jak wyżej.	ruski	16	W oborach i stajniach.	
11	Ханы	Jak wyżej, i o zabezpieczeniu stajen i chlewow na zimę.	ruski i polski	12		Pogadanka na wymieniony temat z pojedynczymi włościanami.
12	Глизна	Jak wyżej.	ruski			
13	Сичов	O wadach nabiału, o czystości jako głównym warunku przy obchodzeniu się z nabiałem, o orkach jesiennych pod zasiew wiosenny, o uprawie warzyw.	ruski i polski	14		Pogadanka na wymieniony temat z pojedynczymi włościanami.

14	Winniki	O założeniu szkółki drzew owocowych dla użytku tej i okolicznych gmin.	polski	30		
15	Podliski małe	O utrzymaniu buhaji jako rozplodników, o utrzymaniu i zimowli bydła, o nawozach stajennych i sporządzaniu kompostów pod drzewa owocowe i szparagarnie.		35		
16	Zimnawoda	O uprawie kartofli i rozmnażaniu jakiegoś szczególniejszego gatunku z małej ilości, o uprawie jesiennej roli, o poprawie łąk przez wapnienie i kaitowanie, o poprawie pastwisk gminnych przez dzielenie na sekcye paszne i podsiawanie odpowiedniami trawami, o rozmnażaniu drzew owocowych i chorobach tychże oraz szkodnikach.	polski	150		Tu pogadanka składała się przeważnie z samych inteligentnych uczestników wskutek tego była wiedza interesująca. Udział w niej wzięli prawie wszyscy kolonisci miejscowi.
17	Zimnawódka	Jak wyżej.	"	38		
18	Tolszczów	O potrzebie wprowadzenia instytucji gminnej ubezpieczenia bydła od wypadków a tym samym zabezpieczenia rolników od ciężkich strat w inwentarzu, o uprawie łąbinu, o doborze nasienia pod siebę, o bajcowaniu przelicz i uprawie roli pod oziminy, o płodozmianach.	"	80		Na pogadance prócz kilku nauczycieli ludowych, obecnym był rz. kat. prob. ks. proboszcz Iwanicki. Dla kilkunastu właścian tej gminy posaralem się o odmienne nasienie, żyto i pszenicę na nasienie.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość obecnych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
19	Żyrarka	O potrzebie wprowadzenia instytucji gminnej ubezpieczenia bydła od wypadków a tym samym zabezpieczenia rolników od częstych strat w inwentarzu, o uprawie łubinu, o doborze nasienia pod siebę, o bajcowaniu przelicz i uprawie roli pod oziminy, o płodozmianach.	ruski	10		
20	Wolków	Jak wyżej, a oprócz tego o poprawie łąk i pastwisk gminnych i o uprawie łąk.	polski	70		Na pogadance obecne były i dzieci nauki dopatniającej.
21	Milatyce	O utrzymaniu zimowem, bydła i koni, o przychowrywaniu roślin okopowych na zimo, o poprawie roli przez odpowiednie i racjonalne pogłębianie.	"	26	W polu przy orce pod zasiewy jesienne.	
22	Barszczowice	Jak wyżej	"	18	Jak wyżej.	
23	Pikulowice	Jak wyżej.	ruski	20		

24	Brodki	O rozmnażaniu drzew owocowych. o przygotowaniu roli pod jesienne i wiosenne zasiewy, o uprawie łąbinu na nawóz zielony, o hodowli świń, o uprawie buraków pastewnych, kartofli, o doborze nasienia pod zasiew.	polski	160		Na pouczeniu obecny- mi byli: gr. kat. pro- boszcz i miejscowy nauczyciel.
25	Krasów	Jak wyżej.	ruski i polski		W polu przy siejbie.	
26	Chrusno	O hodowli bydła, o przychowrywaniu cieląt, o uprawie kartofli i buraków, o uprawie hreczki, o obchodzeniu się z nawozem stajennym, o poprawie łąk kwaśnych przez osuszanie rowami i wapnienie.	"	150	Przy podgartywaniu kartofli i plewieniu grząd w ogrodzie.	Na pouczeniu był o- becnym miejscowy proboszcz, nauczyciel i wiele kobiet.
27	Chrusno stare	Jak wyżej.	"	30		
28	Zaszków	O robieniu sztucznych roji ablegrów, o pomowaniu miodu i postępywaniu przedwstęp- nem.	ruski	26	W pasiece włości- ni- na Stefana Fornal- czuka.	
29	Zarudce	O sporządzaniu koniczyny i paszy łąkowej, o uprawie buraków, o chorobach częstszych bydłych i o środkach zaradczych.	"	40		Na pogadance był o- becnym miejscowy nauczyciel.

Lp. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość godzin	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
30	Gaje	O sporządzaniu koniczyny i paszy łąkowej, o uprawie buraków, o chorobach częstszych bydłych i o środkach zaradczych.	polski	18	Przy koszeniu koniczyny i rozrzucaaniu nawozu oraz w stajni dworskiej.	
31	Sokolniki	O gospodarstwie i rachunkowości w łakowem w ogóle o uprawie drzew owocowych.	"	160		Na pogadance obecnym bardzo wiele osób wyższej inteligencji.
32	Żurawniki	O plewieniu i utrzymaniu grządek warzywnych, o uprawie pod hreczkę i pszenicę, o rozprawianiu i przyorywaniu nawozu.	rński	12	W ogrodach i polu.	
33	Czyżków	O rozprawianiu i przeorywaniu nawozu, o potrzebie płodozmiann, uprawie buraków, lutej, końskiego zętu na paszę jesienną i zimową	polski	18	Przy sadzeniu kartofli	
34	Nagórzany	O uprawie okopowych, o utrzymaniu pastwiskiem bydła, o poprawie sianozęci, o częst. szych chorobach bydła i o domowych środkach zaradczych.	ruski i polski	52		

35	Malczkowice	Jak wyżej.	ruski i polski	60	W polu przy sadzeniu kartofli i na obrzeżach.	Na pouczeniu był miejscowy nauczyciel i dzieci nauki dopełniające.
36	Sroki	Jak wyżej i o rozmnażaniu drzew owocowych.	polski	45	Jak wyżej.	
37	Malechów	O przyrządzaniu siana i potraw i przyrządzaniu koniczyny.	"	12	W polu.	Pogawędka okolicznościowa z pojedynczymi włościanami.
38 39 40	Winniki Winniki Unterbergen	O czyszczeniu wiosennym sadów i pielęgnowaniu starszych drzew owocowych.	"	16 10 8	W ogrodach.	
41	Ozarnuszowice	Jak wyżej, o potrzebie założenia stowarzyszenia gminnego w rodzaju ubezpieczenia bydła od padnięcia a tem samem ochrony rolników od szkody ztąd wynikłej.	"	50		
42	Prusy	O hodowli świń, poprawie pastwisk gminnych, o sporządzaniu siana i potraw.	"	60		Na pogadance obecny był nauczyciel miejscowy i ks. promiejsz r. k. obrządku.

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Liczba obcych	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
43	Krotoszyn	O robieniu roi sztucznych, o rozmnażaniu drzew owocowych, o uprawie kartofli, kapusty i cebuli.	ruski	14	W polu, ogrodzie i pasiece.	
44	Żyrawka		i polski	6		
45	Serdyca	O nawozach chemicznych (sztucznych), o uprawie łąk i pastwisk gminnych i użytkowaniu tychże, o utrzymaniu pastwiskiem bydła o hodowli świń, o rozmnażaniu drzew owocowych, o uprawie niektórych warzyw handlowych.	polski i ruski	120	W ogrodzie przy kopolaniu grząd warzywnych i zakładaniu ciepłych rozsadników.	W tej miejscowości za mem staraniem otrzymał włościanin Stefan Kurach od c. k. krajowego galicyjskiego Towarzystwa rolniczego chlewnie zarodowe. Na pouczeniu było również wiele kobiet.
46	Brzuchowice	O uprawie łubinu na nawóz zielony, o uprawie mieszanek na karmę inwentarza, o szczeniu drzew owocowych.	polski	66	W ogrodach i w polu przy rozprawianiu nawozu.	
47	Barszczowice	Jak wyżej.	ruski i polski	56		Na pouczeniu obecny był miejscowy nauczyciel i proboszcz gr kat. ks. Paczowski.

48	Einsledele	Jak w Serdycy.		30		W tej miejscowości za mojem staraniem otrzymał od c. k. krajowego galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego włościanin Kinzi chlewnię zarodową.
49	Grzybowice	O uprawie warzyw a w szczególności ogórków i kapusty włoskiej, o użytkowaniu naważu stajennego.	polski i ruski	80	W ogrodach przy kopaniu grządek i sadzeniu ogórków.	Tu rozdawałem nasiona rozmaitych warzyw i nowych odmian ogórków, które w tej miejscowości stanowią główny artykuł handlowy.
50	Zboiska	O uprawie warzyw i obchodzeniu się ze szparagarniami świeżo założonymi w trzecim roku.	polski	10	W ogrodach i polu.	Z pojedynczymi włościanami.
51	Malechów	Oglądałem jesienią rozdane włościanom drzewka i pouczałem o dalszej pielęgnacji takich, o uprawie warzyw w szczególności, kapusty, ogórków, marchwi i pietruszki, o nawozach stajennych i wadach mleka.	"	74	W ogrodach i na polu przy kopaniu grząd warzywnych.	

L. porz.	Miejscowość	Przedmiot wykładu	Język wykładowy	Ilość godzin	Czy zostały przeprowadzone praktyczne demonstracje i jakie?	U w a g i
52	Ożyźki	O sadzeniu kartofli i dalszej uprawie, o uprawie pod jęczmień i hreczkę.	polski	15	W polu przy sadzeniu kartofli i orkach wiosennych.	Z pojedynczymi właścicielami pogadankę rolniczą trzymałem.
53	Piaski	O uprawach wiosennych, o doborze nasienia pod zasiew, o letniej hodowli bydła i utrzymaniu pastwiskowem, o uprawie buraków i lucerny, o rozmnażaniu drzew owocowych.	ruski i polski	95	Szczepienie i okulizowanie.	W tej miejscowości, rozdawałem nasiona rozmaitych warzyw i buraków pastewnych.
54	Biłka królewska	Jak wyżej	polski	16	W ogrodach przy sadzeniu drzewek.	Tu prócz nasion rozdawałem między właścicielami i szczepię drzew owocowych
55	Czerkasy	Jak wyżej.	"	60	W ogrodach i szkole szczepienie i okulizowanie.	

56	Horbacz	Jak wyżej, i o hodowli świń.	polski i ruski	140	W tej miejscowości dla dwóch włościan Danyła Hładkiego i Iwana Michajłowa wystarałem się z c. k. galicyjskiego Towarzystwa rolniczego dwie chlewnie zarodowe rasy Yorkshir. Na pouczeniu obecni byli ks. gr. kat. miejscowy proboszcz i nauczyciel. Wiele również było kobiet i dzieci.
57	Jastrzębków	Jak wyżej.	polski	58	Z pojedynczymi włościanami wsi.
58	Ostrów	O nawozach stajennych, o rozrzucaniu takowego, o utrzymywaniu czystości i porządku w stajniach.	"	60	Z pojedynczymi włościanami pogawędka.
59	Szczerzec	O użytkowaniu pastwisk, o karmieniu świń, o uprawie warzyw i rozmnażaniu drzew owocowych.	polski i ruski	16	
60	Jasłowiec ad Bilka	Jak wyżej.	polski		

61	Nikonkowice	O użytkowaniu pastwisk, o karmieniu świń, o uprawie warzyw i rozznazaniu drzew owocowych.	polski	74	Szczepienie.	
62	Piaski	O nawozach zielonych, o uprawie łubinu, grochu, pszenicy, kartofli, buraków, o doborze rozpiódników, o chowie pastwiskowem i utrzymaniu stajennem bydła.	polski i ruski	130	Szczepienie i okulizowanie drzew owocowych na pręcikach do tego celu użytych.	Na pogawędce między innymi obecnym był członek Wydziału Rady powiatowej p. Maksymowicz.
63	Barszczowice	O utrzymaniu i urządzaniu gnojarni, o uprawie łąk, o prowadzeniu sądów i o chorobach częstszych u zwierząt domowych.	"	22		
64	Prusy	Z powodu niepokojów przedwyborczych i nie- uwiadomienia przez wójta gminę, o mojem mającym nastąpić przybyciu pouczenia gremi- atnego nie było, z pojedynczymi włóścianami mówiłem o rozznazaniu sądów i doborze na- sion pod zasiew.				Tu miejscowi księża rz. kat. obrządku pro- sili mnie bym powtó- rnie do gminy przyje- chał, obiecując mnie o stosownej porze za- wiadomić.

65	Czerkasy	O uprawie lnu, roślin okopowych, o karminiu świni, o poprawie łąk i pastwisk, o chorobach zwierząt domowych	ruski	70	Szczepienie i okulizowanie drzew owocowych.	Z inteligencji obecna była miejscowa nauczycielka, p. Janina Astlerowa.
66	Horbaeze	O uprawie buraków i innych roślin okopowych, o zielonych nawozach, o poprawie pastwiska i sianożęci, o rozmnianiu drzew owocowych, o rasach bydła i uprawie warzyw a zwłaszcza cebuli.	polski i ruski	160	Jak wyżej.	
67	Szezurze	Przypomnienie zeszłorocznych pouczeń i pogawędka rolnicza z pojedynczymi włościanami, o rozmaitych sprawach gospodarczych.	polski	15		
68	Pikułowice	O wypasie bydła kartoflami, o uprawie lnu rybskiego, o uprawie płaskiej i powtórzenie o obchodzeniu się z nawozem stajennym.	polski i ruski	86	W sali szkolnej szczepienie i okulizowanie.	
69	Podbereźce	Jak wyżej.	"	30		

70	Biłka królewska	O uprawie kartofli, o płodozmianach i potrzebie ich stosowania, o uprawie łubinu na nawóz zielony.	polski	56		
71	Mikłaszów	Jak wyżej.	ruski		Szczepienie i okulizowanie.	Z pojedynczymi włóścianami.
72	Nikonkowiec	O uprawie lnu, o hodowli świń w ogólności a specjalnie o karmieniu takowych, o mleczności krów i oznakach takowej; o uprawie warzywa a specjalnie cebuli	polski i ruski	150	Na żywej sztuce bydlęta poznawanie mleczności, tudzież szczepienie i okulizowanie.	W tej miejscowości prócz włóścian zgro-madziło się wiele bardzo kobiet i dzieci nauki dopełniającej, dlatego w pogadance do tej okoliczności się stycsowawalem.
73	Jastrząbków	Jak wyżej.	"	160		Jak wyżej.